

TREBALL FINAL DE GRAU

GRAU HUMANITATS: ESTUDIS INTERCULTURALS

Les veus silenciades en el Superhome de Nietzsche

Realitzat per: NEUS CHILLIDA ZARAGOZA

Tutoritzat per: SONIA PARÍS ALBERT

UNIVERSITAT JAUME I

CURS ACADÈMIC: 2014-15

DATA LECTURA: Castelló, Juny 2015

**UNIVERSITAT
JAUME·I**

Resum:

Les primeres interpretacions de Nietzsche provocaren la perpetuació d'una mala fama als seus conceptes bàsics com, per exemple, l'axial Superhome.

En aquest treball el que es pretén és mostrar com lluny del poder negatiu atribuït al concepte de superhome, el que vol Nietzsche, és apoderar a la humanitat possibilitant la veu a les veus històricament silenciades (dona, natura i cultura oriental).

És per això que s'exposaran, a través de tres capítols, els arguments que donen peu a aquesta tesi que canvia la mirada que posseïm de l'autor alemany, el qual a ell mateix s'autodenominaria: Pacific Nil.

Paraules clau: Nihilisme, apoderament, superhome (*Übermensch*), triple metamorfosis, perspectivisme, vitalisme, Etern Retorn.

Abstract:

The first interpretations of Nietzsche's philosophy had given a bad name at their basics concepts like, the important, Superman. On this work I try to show that really this concept is too far of a negative idea of power and, however, it's an empowerment idea. Nietzsche wants to empower the humanity for give voice to all the subjects around the world. He allows the voice at the historical silenced voices which are the woman, the nature and the oriental culture. Although another new silenced voice that is the self-voice.

In summary, this work is distributed in three chapters that argue the new view of concept Superman in Nietzsche. In all of them is explained how Nietzsche, self-named Pacific Nil, had looked for empower the humanity.

All the chapters are focused at different voices. Before these chapters there is a little introduction at Nietzsche's life and works that is named Chapter 0.

The first chapter talk about the own voice of the Superman, how it's silenced by the environment and the hegemonic and wrong reading that was being done since Heidegger. The Superman sees his life like an artwork and he looks for the beauty in

the reality. Also explain how the Superman is and in which ways he goes beyond the occidental human.

At the second chapter we will read about that this Superman is empty without the others. He needs social ties for live. These social ties are conformed by mates with similar souls at the Superhuman soul. Nietzsche is against Hegelian's system of contraries, because that, on this chapter is inserted an important silenced voice what is woman voice. Women are also Superhuman mates. There isn't a gender difference and, by contrast, women became empowered with the Superhuman philosophy. They would become Superhuman.

Furthermore, at third chapter, we find other silenced voice that is the nature. The relation between humans and nature have changed through the years. We live in a world where we have forgotten that we're part of the nature. Because that, on this chapter, is explained the strong relation between humans and nature. In fact that we're animals and we cannot forget this. The culture is the jump, the element that means the difference at the rest of animals. We need be more conscientious and perform our relations with the nature to improve it.

Although the third historical voice, oriental voice, isn't really present on this work, at this third chapter we will read a little the Superhuman opinion about it. Moreover, we know that Nietzsche philosophy it's a big critic at occidental culture because of this we can suppose that all the actions performed by the Superhuman are aimed on this way. To finish, there is an annex about the relation between the child on the Triple Metamorphosis and the cerebral dualism.

In my opinion, this work allows purchase a critic, conscious and equalitarian character really useful nowadays in our world.

Keywords: Nihilism, empowerment, superman (*Übermensch*), the three metamorphosis, perspectivism, vitalism, Eternal Return.

Agraïments

Aquest treball no és només meu,
és de tot aquell que m'ha ensenyat a créixer.

Dels meus companys de camí,
els quals li han obert les ales a la meua ment.

Índex

Introducció	9
Capítol 0. Preferisc ser sàtir a sant: vida i obra de Nietzsche.....	15
Capítol 1. Que parle el Superhome!	21
1.1 La vida és art.....	21
1.2 Superhome	24
1.3 Més enllà de l'èsser humà occidental	27
Capítol 2. Fer el meu camí amb companys vius	33
2.1 Etern Retorn	33
2.2 Contra la dialèctica: no tot és blanc o negre	35
2.3 El gènere no és motiu de diferència	37
Capítol 3. Cada convicció és una presó	45
3. 1 Recuperem la Gaia Ciència.....	45
3. 2 Som animals racionals	47
3. 3 Caminar per pensar	49
3. 4 Cultura	51
Conclusió	55
Bibliografia	57
Annex	61

Introducció

El present treball té com objectiu exposar una reinterpretació del concepte de Superhome en l'obra de Nietzsche agafant d'ell els elements més humans i emfatitzant en la seua intenció de canviar la societat, col·laborant en l'educació de ciutadans crítics i autònoms.

El terme superhome és un terme històricament tacat per la connotació del règim polític nacionalsocialista a causa del moment del seu origen així com per les primeres interpretacions que es dugueren a terme d'ell. La feina feta a través del document és deconstruir les interpretacions negatives fetes del concepte per tal d'extraure allò que Nietzsche deia i poder estudiar-lo des de noves interpretacions adoptant els trets més favorables. Doncs, molts dels valors que Nietzsche buscava fomentar i que ara podem reduir a *humanitzadors* són claus a l'hora de crear ciutadans humans i crítics autorrealitzats. Un dels elements principals que devem tindre en compte és que la traducció a Superhome del *Übermensch* alemany és errònia fet que no vol dir superhome sinó suprahumà, és a dir, un més enllà de l'ésser humà convencional contemporani a l'autor.

El pas de la història, lligat a una suposada evolució humana que Nietzsche detestà, ens assegura una superació de l'individu amb l'avançament del temps. En canvi, com ja el filòleg i filòsof alemany va preveure cap on s'encamina aquesta història és cap al res. Doncs, desfent-nos dels nostres trets més humans ens trobem en direcció a un no res on som simples cossos que hem deixat de sentir, sense res per dins. Ell, amb por de que la totalitat de la humanitat acabe sent induïda per aquest nihilisme, busca individus que encara mantinguen els trets humans propis, els quals, seran una mena de «superherois» que impossibilitaran l'alienació total del món. Aquests «superherois» són els superhomes si ens agafem al lèxic confús de les primeres interpretacions o els suprahumans si seguim el lèxic propi de l'autor. Són individus amb valors ètics i morals lloables.

És la nostra actualitat l'hereva de la cultura malalta que diagnosticà Nietzsche. Són els nostres dies la prova del nihilisme i, per aquest motiu, és clau parlar del filòsof als nostres dies. A més, la mort de l'autoestima i la necessitat d'autoafirmació de

l'individu en termes de no-productivitat econòmica requereixen rellegir la seua obra. Per tal de recobrar una vida més viva, plena d'estima.

Les dificultats a l'hora de trobar escrits sobre Nietzsche són mínimes. Una obra prolífica valorada en diversos aspectes i molt reinterpretada facilita el trobar cites o escrits de l'autor en el nostre dia a dia. Creieu-me, si totes les seues frases vingueren signades al nostre dia a dia es sorprendríeu respecte quantes vegades és emprat al llarg d'un dia. Les fonts, per tant, són variades i nombroses. Evitant caure en l'error he anat contrastant tant aquelles que defensaven la meua interpretació personal com aquelles que anaven en contra. El meu veredict personal, com es pot concloure després de llegir el treball, ha sigut afirmar aquelles que m'avalaven i desprendrem de les que em semblaven injustes, poc edificades, estereotípiques o amb mancances informatives. A més a més, seran tractades les interpretacions contràries a aquesta lectura tan optimista per tal de tindre en compte i poder contrastar totes les interpretacions fetes de l'autor.

La totalitat del treball ve estructurada en quatre capítols a través dels quals anem coneixent al superhome. És un recorregut metafòricament anàleg a les tres veus històricament silenciades: dones, naturalesa i cultura oriental. Per aquest motiu es trien els títols dels capítols així com el títol del treball. Es posa l'èmfasi en aquelles parts de la filosofia nietzschiana que donen veu a les veus silenciades històricament, les quals són les tres esmentades adés. A més a més podem veure pinzellades de la que es defensada a dia de hui com la quarta veu: la veu interior, la qual serà tractada en el primer capítol. Abans de començar el treball en sí s'exposarà en breus línies la vida de l'autor i la cronologia de la seua obra les quals rebran el nom de Capítol 0 per ser una mena de capítol introductor a l'autor en sí. Per aquest motiu, l'estructura interna diferirà de l'estructura dels capítols següents, els quals formen el cos com a tal del treball.

Un primer capítol donarà veu, per tant, al superhome. Com he dit aquesta és una interpretació optimista i, per tant, la lectura feta és que al superhome silenciats li és concedida la paraula i ens exposa la seua veu interior. Es tracta d'una veu silenciada i mortificada per la cultura hegemònica. Compta amb tres subapartats, un primer biogràfic en funció a la noció artística de la vida que posseeix Nietzsche i a la vida idíl·lica que pretén crear el superhome. El segon parla del superhome com a tal i, al tercer, acaba explicant-se el perquè suposa una superació de l'home occidental.

L'objectiu és trencar la imatge negativa i agressiva construïda al voltant del concepte i mostrar la que jo interprete com vertadera veu, més optimista i humana. És així com tenint les claus bàsiques a través d'aquest capítol podrem seguir coneixent al superhome.

El segon capítol pot ser englobat amb el títol Qüestions de gènere i fa referència, en gran mesura, a l'empatia. La necessitat que té aquest superhome dels altres. Entraran en un primer subapartat els amics i la resta d'humans, seguits de la lluita contra la dialèctica que obri Nietzsche i del tractament a la dona. L'objectiu és mostrar com Nietzsche, molt lluny de ser misogin i misantrop com se l'ha acusat històricament, emprà la seua filosofia per apoderar a l'ésser humà i, de manera especial, al gènere femení –històricament subordinat i silenciàt.

El tercer capítol s'enfoca a la interacció del superhome amb l'entorn, és a dir, versa sobre el medi ambient. Es tracta el fet de que l'ésser humà és un animal, la necessitat de caminar per a pensar i com afecta la cultura en el pas de la naturalesa a ella. L'objectiu és revaloritzar la naturalesa i donar una visió verda a la filosofia nietzschiana. És necessari aclarir que en aquest capítol podem trobar unes breus pinzellades a la crítica a la cultura occidental feta per Nietzsche, amb la qual es revaloritza la cultura oriental –es dóna veu a la veu oriental silenciada-, per tant, aquesta tercera veu que no serà tractada amb tanta extensió com les darreres es veurà breument reflectida al sinus del treball. Podria ser un futur camí d'estudi.

Per últim s'afegirà un annex que complementa el tema. La temàtica serà el desenvolupament de l'hemisferi dret i la seua relació amb el xiquet-superhome.

La metodologia per fer el treball no és altra que anar explicant trets que he considerat transversals per renovar la mirada cap a Nietzsche i llevar-li la mala fama adquirida. Es tracta d'un treball senzill, apte per a qualsevol públic, fins i tot per a tots aquells que mai han escoltat parlar del filòsof alemany, ja que, al meu parèixer i com Nietzsche diria, per a que sigui útil en les nostres vides només cal haver viscut.

La bibliografia emprada és acadèmica. M'he servit des de textos on s'aprofunda en gran mesura en l'obra de Nietzsche fins altres més didàctics o entretinguts destinats a un públic amb menys coneixements sobre la filosofia o l'autor. La veritat és que el

ventall d'obres consultades i la seua diversitat d'exposició m'ha facilitat el desenvolupament de l'obra d'una manera que em sembla que li trenca la monotonia.

Benvinguts al viatge del superhome o, com m'hagués agradat anomenar-lo fora de la nomenclatura ordinària: suprahumà.

Qui vulgui aprendre a volar, primer deu aprendre a caminar, a córrer,
a escalar i a ballar, no es pot aprendre a volar volant (Nietzsche)

Capítol 0. Preferisc ser sàtir a sant: vida i obra de Nietzsche

Friedrich Wilhelm Nietzsche naix el 15 d'octubre de 1844 en Röcken, Alemanya (part de l'Antiga Prússia). El sinus de la seua família està conformat per un gran nombre de dones, ja que, son pare mor mentre ell és un infant, concretament en la data del seu cinquè natalici. Son pare és el retor de la localitat per influència de que els seus dos avis havien sigut pastors prèviament. Aquest fet ens deixa veure que el nucli familiar del filòsof serà fortament religiós i més si tenim en compte que comparteixen casa ell, sa mare, la seua germana, una àvia i dos ties les quals han sigut totes família dels religiosos. Cal apuntar un detall clau en la vida de Nietzsche i és la mort del seu germà menut quan ell és celebrant el seu sisè aniversari. Traient a la llum aquestes dades podem preveure un cert odi al fet de complir anys, una de les majors festivitats de la vida.

La salut de Nietzsche s'afebleix sent ell molt jove. Els primers problemes es manifesten a la prematura edat de dotze anys i ja l'acompanyaran per la resta de la seua vida. És aquesta una de les possibles causes de que en la seua praxis no sigue reflectit el seu pensament, doncs, la carència de salut l'obliga a disciplinar el seu caràcter. Després dels problemes estomacals i d'insomni aplegaran la meningitis infecciosa, el reumatisme, la sífilis, les fortes migranyes, els vòmits i els dolors d'ulls. Un historial mèdic d'allò més complet i complex com es pot apreciar. Totes aquestes malalties que el mantindran llargs períodes apartat dels xiquets de la seua edat forjaran una personalitat introvertida, sensible, melancòlica, solitària i brillant. Els que el tractaren asseguren que era una persona bondadosa, considerada, amable, amb sentit de l'humor, delicada, hipersensible i molt educada (V.V.A.A. 2009: 6).

El seu sentit de la responsabilitat farà d'ell un estudiant exemplar tant a l'escola com a l'institut o la universitat. En aquest últim camp, on estudiarà filologia, es sentirà molt més comprés pels professors que pels alumnes-companys de classe. Ben prompte, amb tan sols vint-i-quatre anys serà anomenat catedràtic de filologia clàssica en la Universitat de Basilea (V.V.A.A., 2009:5).

L'àmbit en que es mou és el de la cultura. Les seues grans amistats són genis de renom en els diversos camps artístics, del qual ell sempre destacarà per damunt de tot la música. És per això que un dels seus més fidels confidents durant un llarg temps serà el

seu admirat Wagner. La música, la de Wagner i en general, seran un element axial en la vida de Friedrich. Sense ella, considera que la vida seria una errada (V.V.A.A, 2009: 6).

L'empitjorament de la seua salut determina el final de la seua vida a la Universitat i, buscant millores, roda per les ciutats d'Alemania, Suïssa i el Nord d'Itàlia en recerca d'un lloc on es renove la seua energia i es pal·lien lleument les malalties. Serà Torí la ciutat escollida per passar els seus últims anys, on afirmarà que ha estat l'únic lloc, de tots aquells que ha visitat, on ha sigut ell mateix, és a dir, l'únic lloc on s'ha sentit lliure. És en aquesta ciutat on trobarà la mort, doncs, després de veure un esdeveniment de violència cap a un cavall, la seua sensibilitat desencadena la bogeria que el mantindrà tancat als famosos hospitals de cures mentals dels Alps.

A causa de les seues malalties, l'autor té notòries dificultats a l'hora d'escriure les seues obres. És per això que en nombrosos casos empra escrivans, que poden ser tant de la família com ajudants pròxims, en l'escriptura de les seues idees. No és el cas de les primeres publicacions que seran: *L'origen de la tragèdia en l'esperit de la música* (1872) on es veu una clara influència del seu admirat amic Richard Wagner i que reeditarà dues vegades per acabar titulant *L'origen de la tragèdia o Grècia i el pessimisme*. La següent publicació serà *Consideracions Intempestives* (1873-76) formada per una sèrie de volums on exposa les seues primeres preocupacions. Acte seguit apareixerà *Humà, excessivament humà* (1878-79), publicat en tres entregues i on començarà a prefigurar-se la figura del superhome.

La següent en la llista serà *Aurora* (1881) on farà un fort escrutini a la moral que ell considera imposada e immoral. Després d'aquesta obra, de manera molt seguida i mostrant que, tot i les dificultats que li provocaven les malalties la seua creació no s'aturava, trobem *La Gaia Ciència* (1882) llibre que ell titularà *La ciència Jovial* i que, el seu deixeble canviarà el nom fent que sigue reconegut per aquest altre. Quan escriu la *Gaia Ciència* Nietzsche es sent a l'equador de la seua vida doncs ell ha previst una durada de setanta anys. Molts autors citaran aquesta obra com la millor de les obres del filòsof alemany.

Molt seguida, vindrà la publicació de *Así habló Zaratustra*, la qual es dividirà en quatre parts publicades en 1883 (la primera i la segona) i en 1884 (la tercera i quarta). Dos anys més tard publicarà *Més enllà del bé i del mal* (1886) on ja trobem la seua

filosofia clarament estructurada. El mateix passa amb *La genealogia de la moral*, publicada un any després.

A partir d'aquesta data les publicacions que trobem estan ja més afectades doncs la malaltia mental comença a aguditzar-se. És el cas de l'obra *El cas Wagner* (1888) amb qui ha perdut l'amistat després d'una sèrie d'esdeveniments personals. També va encarada al músic l'obra *Nietzsche contra Wagner*(1888). En totes dues parla de la relació interpersonal i del deteriorament d'aquesta, a més a més, lluny de semblar un insult cap al músic, té elements d'homenatge cap a ell.

Al mateix 1888 es publicat l'obra crucial *El crepuscle dels ídols* on els aforismes són l'única possibilitat d'expressió enmig de les fortes migranyes. Seguit de *L'Anticrist* i *Ecce Homo*, quarta i cinquena obres publicades l'any 1888.

Cal destacar les publicacions pòstumes com són *La voluntat de poder*, *Sobre veritat i mentida en sentit extramoral*, *El nihilisme*, *El viatger i la seua ombra*, així com la correspondència amb altres intel·lectuals o els articles inèdits.

Aquestes últimes obres, publicades post-mortum, creen dubtes sobre la seua autoria pel fet de que el seu missatge podria haver sigut alterat pels intermediaris, és a dir, per la germana de l'autor i el seu marit, el qual, antisemita reconegut, incidí en la lectura nacionalsocialista de l'obra de l'autor i, per tant, podria haver-se donat el cas de l'alteració d'aquesta per tal d'enaltir-la. O amagar fragments claus que posicionen a l'autor en contra d'allò que es suposa que defensa com els nombrosos fragments en defensa del poble jueu.

Nietzsche serà citat en discursos nazis així com els soldats nacionalsocialistes portaran escrites consignes seues. No seran els únics que ho faran doncs trobem entre els partisans altres consignes de l'autor així com també les empraren al maig del 68 (V.V.A.A.:2009: 17). Ell es proclama anarquista i, per tant, parlar de la seua obra com un llegat o reclam al règim nacionalsocialista és una errada clau en la seua lectura.

Tot i això, cal tindre en compte els noms dels primer intèrprets de l'autor per tal de conèixer una primera lectura molt diferent a la que pretén aportar aquest treball. Un d'ells i possiblement el primordial és Martin Heidegger, qui naix aproximadament quan Nietzsche mor. Aquest filòsof, el qual serà criticat per la seua relació amb el règim nacionalsocialista, fa una primera lectura de Nietzsche basada en els fragments pòstums,

és a dir, en aquells escrits que ens obrin sospites sobre la totalitat de la seua autoria. És aquesta una de les crítiques més fortes que rebrà Heidegger en la lectura de Nietzsche, doncs, fent això desprestigia l'obra més prolífica de l'autor i perd pes la interpretació, en sostenir-se sobre pilars que coixegen. Tot i això, la lectura feta per Heidegger serà clau per afiançar la suposada relació de Nietzsche amb el nazisme recolzant la figura de Hitler com anàloga al Superhome. El deixeble de Heidegger, Gadamer, seguirà l'estudi del seu mestre per tal de fer justícia a Nietzsche, és a dir, estudiant la totalitat de la seua obra i no només els fragments pòstums. Per tant aquesta lectura millorarà la imatge col·lectiva de Nietzsche. Cal destacar el desenvolupament de l'hermenèutica que durà a terme Gadamer, influenciada pel perspectivisme nietzschian.

Altres lectures més favorables seran fetes pels postmoderns. Sobretot, per part de Vattimo. Qui troba similituds notòries entre Nietzsche i Heidegger i els situa en un eix comú per tal d'entendre la filosofia actual. La seua principal feina és extraure de la lectura de Heidegger allò més notori i desfer-se de les interpretacions amb fonaments dubtosos. Per tant, no subestima la primera interpretació feta del filòsof alemany, sinó que la passa per un fitre per tal d'evitar que es tambalege l'estudi.

Un cop exposat açò ja es pot començar l'estudi del superhome des d'una visió més nova i optimista.

Allí fue también donde recogí en el camino la palabra “superhombre” y la noción de que el hombre es algo que debe ser superado ;-

-de que el hombre es puente, no una meta, que se llama a sí mismo bienaventurado por su mediodía y azar como camino de nuevas auroras;-

[...]

Les hice ver también nuevas estrellas en nuevas noches; y por encima de las nubes y el día y la noche tendí la risa cual tienda multicolor.

Les enseñé a concebir y aunar como unidad cuanto fragmento, enigma y azar hay en el hombre;-

-como poeta, adivinador de enigmas y redentor del azar, les enseñé a ser creadores del futuro y redimir creando todo lo que fue.

(Nietzsche, 2012: 192)

Capítol 1. Que parle el Superhome!

L'objectiu d'aquest capítol és retornar la veu a un superhome que considere silenciats. Per què silenciats? Doncs, la cultura occidental i hegemònica ha anat modificant la societat fins al punt en què les veus interiors i particulars de cada individu han vist impossibilitada la seua pronúncia. A més a més, sumem a tot açò el fet de que els primers intèrprets del concepte superhome li van donar un caire ben diferent al donat per les darreres interpretacions i, açò, ha marcat la vida i historicitat del superhome fins als nostres dies. A l'opinió pública s'ha mantingut l'idea agressiva i violenta del superhome i s'han amagat els valors més humans que promovia. Per això, l'objectiu d'aquest capítol és donar-li veu al superhome per tal de que ens explique, des de les interpretacions actuals, qui és.

Al llarg del primer capítol s'exposarà la concepció de la vida que té l'autor alemany. Com fa una conceptualització artística d'aquesta per tal d'afavorir l'existència de cada individu. El concebre la vida com l'art, és a dir, com una experiència estètica, ens porta a parlar del concepte clau al treball: el superhome. Després d'una aproximació al terme s'explicaran els perquès que presenta Nietzsche per justificar l'existència i necessitat d'aquest. Argumentació que serà feta al llarg de la tercera part del capítol.

1.1 La vida és art

Per comprendre l'obra de Nietzsche només cal viure. Una afirmació molt simple dintre d'un complex treball que abordarà tota la seua vida. Nietzsche no és un filòsof convencional, és algú que té l'ambició de codificar la vida en art. El seu pensament, mostrat de forma literària, té pretensions artístiques de bellesa, de construcció i canvi. Molt més enllà de limitar-se a ser mers escrits filosòfics, les seues línies creuen en la possibilitat de construir un món millor i més just, un món utòpic on l'emperadriu representativa s'anomena Anarquia. Sense cognoms, per tal que, cadascú, des dels seus propis ulls i amb les seues pròpies mans sigue capaç de ficar la seua pedra, doncs totes fan paret.

Com tota obra d'art, requerim d'utensilis bàsics per tal de llegir més enllà del que se'ns presenta. No podem cenyir-nos al fenomen sensible que observen els nostres ulls i, simplement, descriure de manera minuciosa com s'enllacen les diferents paraules formant oracions. Cadascuna d'aquestes, en Nietzsche, té darrere tota una història enramada amb perquè propis, vivències de l'autor i moltes històries que contar. Emprar la pròpia vida per fer una creació literària no és imitar un model. És dedicar temps i atenció al desenvolupament d'u mateix i a l'estima cap al propi individu, estudiant i experimentant un model propi de vida (Larrauri, 2005: 8). Com he dit, el primer requisit és viure, però ser un lector hàbil i escorcollador facilita la feina d'endinsar-se en els coneixements que Nietzsche pretén transmetre'ns per afavorir la nostra existència.

Nietzsche ens dirà que no tenim major possessió que els nostres somnis i amb aquesta sentència, es fàcil llegir que no tenim major propietat que la nostra vida. Una eina tan carregada de futur, uns textos amb unes sentències tan transgressores i amb tendència a l'apoderament provocaran que les primeres relectures de l'autor siguin fetes en línia nacionalsocialista pel règim de Hitler qui, òbviament, tergiversarà els aforismes de l'autor per tal de subjugar la llibertat tot i emprar sentències que l'atorguen (Nehamas, 2002: 54). Aquesta relectura marcarà el futur de l'autor i la fama nacionalsocialista que agafarà. Doncs, molts dels que el llegiran no qüestionaran les fonts intèrprets i es quedaran amb l'estereotip erroni construït històricament.

Tota aquesta qüestió ens fa aplegar a un tema base de l'autor: la perspectiva d'interpretació, sent aquesta el descodificador que ens permetrà conèixer les lliçons donades per ell. Tot i això, no es tracta d'una feina fàcil, doncs l'autor, sabedor del joc lingüístic possible –no podem oblidar que és un filòleg de renom prematurament– tendeix a mostrar-se darrere de les seues línies en forma d'aforismes els quals són antitètics per presentar una idea i, en l'últim instant, contraposar-la o deixar-la oberta. És a dir, el mateix filòsof, sent conscient de que la seua obra és un obra artística i el llenguatge és una eina fàcil d'emprar per crear jocs, aprofitarà per facilitar al lector allò que ell defensa: el perspectivisme a l'hora de descodificar el seu missatge.

Però aquest perspectivisme requereix a les esquenes un coneixement personal, subjectiu, vivencial... Requereix una vida pròpia. Com he dit la vida és l'element bàsic i clau de la filosofia nietzscheana (Nehamas, 2002: 54). No hi ha res equiparable a aquesta, és el nostre gran tresor. «*La vida es un medio para el conocimiento*»

(Nietzsche, 1884: 177). De fet, ell emprà la seua pròpia vida per edificar la seua obra. No està inventant res nou, de fet la creativitat no està en la producció fantàstica que narra sinó en donar-li tant de pes a la vida, considerada banal i menyspreada per la història. Per tant, ell agafa la seua vida i l'escriu amb pretensions d'encunyar manuals orientatius de com viure la resta de la humanitat, és a dir, ens vessa tots els seus coneixements adquirits per l'experiència per tal de que els emprem com horitzons que seguir i millorar la nostra existència. Omplint-la de bellesa, justícia, igualtat... I, amb aquesta paraula, més de dos ulls s'alçaran pensant: Nietzsche vol dir igualtat? Doncs sí. Nietzsche vol dir igualtat com veurem a mesura que coneixem al superhome, ja que, les pretensions d'aplegar a aquest estatus són igual de vàlides per tots els éssers humans i estan a la recerca d'aconseguir una humanitat autogovernada que pugui garantir una vida terrenal lloable als seus ulls. Per aplegar a aquest estatus cal deixar de comparar la vida pròpia amb la dels altres, esquivant el fet de que som animals que jutgen (Nietzsche, 2004).

Nietzsche, en el procés de reconstruir la seua vida de forma literària –projecte que duu a terme de forma inesperada- descobreix en ell unes capacitats innates i construïdes que li permeten aplegar a gaudir de la totalitat de la vida (Nehamas, 2002: 19). Aquest vitalisme característic de l'alemany corre un gruixut vel sobre el passat, evitant-nos el penediment i la nostàlgia que empresona i, altre al futur, per tal de concentrar la nostra acció –doncs som subjectes- en un present que s'escorre pels rellotges de sorra. El present, *ací i ara*, és l'àmbit temporal menys reflexionat i, en canvi, per a Nietzsche és el més poderós, amb més potència. Preocupats pel futur i carregant el passat a l'esquena s'oblida el nostre dia a dia, perdem consciència de les decisions en el moment donades i, tan sols, les replantegem a posteriori o en un hipotètic a priori que ens esglaia. «*¿Qué conforma la historia de todos los días? Las costumbres que la componen: ¿son el producto de numerosos e insignificantes actos de cobardía y de pereza, o son el resultado de la valentía y de la ingeniosa razón?*» (Nietzsche, 2004: 170).

La humanitat prèvia i contemporània a Nietzsche, baix el mant protector de la religió cristiana, garant de la veritat absoluta i jutge en la dicotomia Be i Mal, carrega els pecats del passat sobre ella i camina, dificultosament, cap a un futur ideal, intel·ligible, on els sentits es tornen inútils. Un món ideal que Plató cregué el més reial, posseïdor de la veritat i que, la religió, anàlogament, rescatarà per edificar sobre els

núvols el regne dels cels. Per a Nietzsche el cel és trepitjable en el *ací i ara*. «Aquest, en la vida, és el meu cel» serà la seua més fidel defensa a la terrenalitat que li permet gaudir, caure i seguir endavant. «¿*Acaso los modernos estamos lo bastante sanos como para necesitar el idealismo de Platón?*» (Nietzsche, 1884: 241).

1.2 Superhome

Aplegats ací cal escoltar la veu del superhome, al qual podríem ficar nombrosos noms propis al llarg de la història, al llarg dels nostres dies, en nostra casa, a la universitat, en la cua del metge... Superhome és un terme confós. Crema els timpans feministes l'al·lusió a un únic gènere i, per record a la interpretació clàssica, recorda la imatge històrico-socio-cultural de la superioritat d'un dels sexes –amb un fort pes d'unes característiques concretes socioeconòmiques. Mirar el superhome i buscar en ell només la cara roïna de la moneda és una errada comesa al llarg de la història excessives vegades (Burgos, 2000: 89). Mirar el superhome i trobar en ell valors vitals i humans suposa un pas més enllà d'allò estipulat. Quina descodificació és més certa: aquella feta per uns ulls o l'altra? Als darrers anys la mirada s'ha centrat amb aquesta última perspectiva, més moderna, que dona peu al llegat positiu que ens deixa Nietzsche amb la creació d'aquesta nomenclatura poc esclaridora. És la que jo anomenaré *Veua del superhome*.

Ens trobem front a un concepte que té grans pretensions, doncs amb ell, Nietzsche pretén despertar d'un llarg son o -com l'anomenaren en l'Espanya franquista- una minoria d'edat de la humanitat. Es tracta de l'afany de crear una pedagogia orientativa per tal de formar ciutadans crítics que s'autogovernen. Es tracta d'una sortida de la zona de confort creada per la cultura per tal de construir-nos a nosaltres mateixos, resumit en una paraula: autonomia (Larrauri, 2005). Les principals pinzellades de com és el superhome són donades a través de l'obra *Así habló Zaratustra* (1883-1884-1885). El superhome és l'individu capaç de crear els seus propis valors tenint com a base i fonament la seua genuïna voluntat de poder o potència (Ramos, 2006: 69).

¡No! ¡La vida no me ha decepcionado! Por el contrario, año tras año la he ido encontrando más verdadera, más deseable y más misteriosa. Desde el día en que me vino ese pensamiento tan liberador de que a aquellos hombres que buscamos el conocimiento nos está permitido ver la vida como un experimento, ¡y no como un deber, ni como una fatalidad, ni como un engaño! (Nietzsche, 1884: 176)

Comencem l'experiment descobrint les qualitats innates presents en el superhome. La base de l'edifici la donen la sensibilitat de l'ànima i la intel·ligència (Ramos, 2006: 49). Les quals es consideren intrínseques de l'individu i no provinents d'una construcció a posteriori del seu naixement doncs, Nietzsche, com veurem, tot i desprestigiar a Plató i el seu llegat recrea la reminiscència platònica amb certes puntes contrastades al crear la teoria de l'Etern Retorn. L'ànima en Nietzsche, l'esperit que també anomenarà, té capacitat de percebre el seu entorn. A més, l'ànima nietzschiana té la capacitat de sentir-se atreta per allò que és de similar naturalesa a ella, és a dir, al contrari del que faria un iman, aquest s'atrau cap al pol igual i repel·leix l'oposat. «*Lo que es de la misma especie atrae el alma para sí* » (Nietzsche, 1856: 229). L'ànima s'enriqueix amb el contacte amb els seus anàlegs, veu d'ells i s'apodera donant al caràcter de l'individu major riquesa. Per als individus comuns, aquells criticats per Nietzsche, aquells que viuen en la minoria d'edat el món transcorre sense més, les hores i els dies, passen sobre les seues pells formant arrugues i sense canviar res del que tenen baix la pell. El superhome vol fomentar el canvi intern, la coneixença d'u mateix per tal de saber aproximar-se a aquells aspectes més afins a la nostra ànima pròpia. Connecta a través dels sentiments amb tot allò que ens envolta a cada instant, creant experiències que faran més complex l'experiment vital i milloraran la descodificació d'aquest entorn (Ramos, 2006: 51). Aquestes capacitats de l'ànima requereixen beure, a través dels anys, de l'entorn social que ens construeix, tot i que, no serà l'ànima forta, exclusiva de l' influx extern. És la qualitat de l'ànima, innata, la principal determinant de la possibilitat de desenvolupar aquesta capacitat o no. La intel·ligència, lligada a aquesta qualitat innata, fa referència a la capacitat d'observar, d'analitzar i reflexionar sobre la vida. «El nostre tresor es troba en el rusc del nostre coneixement. Estem sempre de camí cap allí, doncs som insectes alats de la naturalesa i recol·lectors de mel de la ment» (Percy, 2009).

L'observació implica auto-observació, estudi d'u mateix per tal d'aconseguir saber com som i desfer-nos de la comparació contínua amb aquells que ens envolten. Nietzsche defensarà que aquest exercici d'auto-coneixement requereix grans períodes de soledat. Concentrant especial atenció en la nostra praxis, doncs el llenguatge serà desprestigiat per filòleg. «*Conócete a ti mismo. En la acción, no en la contemplación* » (Nietzsche, 1856: 300). Però, tot això, també requereix l'entorn social per aplegar als punts anàlegs amb la resta d'individus i poder reflexionar sobre la validesa d'aquestos.

L'ànima atreta pels seus iguals o afins es reflectirà amb les amistats que envolten al superhome però ara no aprofundirem més doncs aquest punt serà tractat en un dels següents capítols. L'observació fica especial interès en els sentiments viscuts doncs, en línies epicúries i com ja hem vist, la terrenalitat, la mundanitat, suposa revalorar el fruit dels nostres sentits i sentiments. Conèixer-nos té com objectiu el poder millorar-nos, creant canvis mitjançant la constància. La proximitat de la nostra ànima a altres afins afavoreix agafar allò bo d'aquestes, és a dir, trenca l'etern dit popular: *todo lo malo se pega*. És just el contrari, allò bo és adquirit mitjançant la constància i s'estableix com a tret propi al llarg del temps, com una segona pell que acabarà unint-se a la nostra pròpia (Ramos, 2006: 61). Al mateix temps, també s'ha de permetre acceptar alguns dels seus propis «monstres».

Agafar un valor no propi i «domesticar-lo» per tal de ficar-lo sobre la nostra pell requereix una forta voluntat. Característica indispensable del superhome. Voluntat d'educar el caràcter propi i també la seua vida intel·lectual i espiritual. La voluntat és força per al canvi. És un fort afany de millora, d'apoderament, d'aprenentatge... «*Ambiciono mucho más; no soy de los que buscan. Lo que quiero es crearme un sol para mí*» (Nietzsche, 1884: 175). Un Sol al qual estimar i permetre la vida. Un Sol anomenat superhome, en el qual tot l'univers està ple d'astres solars i no entén de vies làcties o sistemes solars. «[...] *–pues me resulta más agradable pudrirme bajo la tierra humeda que vegetar bajo el cielo azul, más dulce revolverme como un grueso gusano que ser un hombre, ese signo de interrogación ambulante-*» (Nietzsche, 1856 : 198). L'apoderament suposa agafar el timó de la vida pròpia i dirigir-la mitjançant la voluntat i l'aprenentatge cap aquells racons que semblen millors, per construir el sol propi. Doncs quan Nietzsche «assassina» als ídols deixa prevaldre un per cada ésser humà: ell mateix. Creu en allò real, allò sensible i es deixa portar per sentiments i sentits. Mitjançant aquesta formula pot construir nous valors que ampliaran els seus ciments: la voluntat de poder sobre ell mateix, la capacitat de desprendiment, el no tindre por a la soledat, l'auto-coneixement i la repulsió a la compassió a la qual criticarà fortament (Ramos, 2006: 71). Com diu Nietzsche:

No som dels que aconsegueixen pensar enmig de llibres, sota el sacseig dels llibres –solem pensar a l'aire lliure, caminant, botant, pujant, ballant, preferiblement al cim de les muntanyes solitàries o a la vora de la mar, allà on els propis camins es tornen pensatius. Les nostres primeres

qüestions al voltant del valor dels llibres, els homes i la música són aquestes: pot caminar? I, encara més, pot ballar? (Larrauri, 2005: 47)

El fet d'estudiar i conèixer la pròpia vida provoca que a les mans del superhome es trobe el destí, el camí o el futur d'aquest. Tot allò que li succeeix és fruit de les seues accions, del seu pensament, dels seus conflictes interns... és, per això, que requereix el fort coneixement del propi individu, del propi caràcter per saber com afectarà aquesta acció en la seua vida. I fer-se transparent als altres. Sense amagar la tristor, l'alegria als altres doncs, d'ells, no es requereix l'acceptació, tan sols, la nostra és vàlida (Ramos, 2006: 84). «*La distinción que encontramos en el infortunio (como si sentirse feliz fuera un signo de vulgaridad, de falta de ambición) es tan grande, que si decimos a una persona “¡Pero qué feliz es usted!” , por lo general protesta*»(Percy, 2009: 19). A més, la persona que s'accepta a ella mateixa tal i com és, amb els monstres inclosos i les millores possibles conegudes en altres ànimes similars és incapaç de crear maldats a l'intern d'ella mateixa (Ramos, 2006: 90). Contradictòria aquesta afirmació amb la interpretació històrica de l'autor i el seu afany de sang gràcies a alçar-se xafant la resta d'humanitat.

1.3 Més enllà de l'ésser humà occidental

L'ésser humà és un pont que s'obri, no una meta, tot i ser el Sol que pretenem crear, estarà en continu canvi i no aplegarem a un estat sense dinamisme doncs la voluntat sempre ens portarà a una millora constant. El pont que obri permet la superació d'u mateix front l'adversitat. El superhome és resil·lient, ja que, davant de l' infortuni resol de manera estoica l'adversitat aprenent d'ella i enriquint la seua ànima. No veu l'adversitat com un element negatiu, més be al contrari. La inclou a la seua vida –doncs la seua praxis ha sigut en part la causa d'aquest efecte- i la supera superant-se, construint-se. Per aplegar a açò cal lluitar amb el victimisme que enverina al superhome, per ancorar-se al fet advers i no saber eixir ja del fang en què es veu sumergit arrossegant a aquells del voltant a un destí igual de fatídic. No podem oblidar que les ànimes criden als seus iguals (Ramos, 2006: 107).

Realment el concepte que emprà Nietzsche per denominar-lo és *Übermensch* (suprahumà) fent referència a la catalogació que fa l'autor respecte la societat. El superhome posseeix una mentalitat de xiquet i, per comprendre millor aquesta idea, cal fer referència a la triple metamorfosi que emmarca l'alemany per tal de possibilitar el pas a aquest estatus.

L'home occidental «infrahumà» en terminologia nietzschiana i que ha perdut els seus valors, es veu abocat a un desenfrenat nihilisme. Pessimista, passiu, és a dir, un mode de vida que recau sobre nosaltres negant-nos la posició de subjectes. Aquest home és representat en la metamorfosis per la figura del *camell*. El camell obeeix de manera cega. S'agenolla front a aquell que li ordena, doncs és incapaç d'autogovernar-se. Suporta les obligacions socials i les compleix sense qüestionar-les, sense criticar-les. Compleix el deure i la normativa establida, simplement. Podríem parlar, agafant-nos als nivells de Köhlberg d'un estat convencional, amb unes normes adquirides i complides sense reflexió, sense possibilitat de pensar en un més enllà. El camell, és sense dubte, un animal metafòric, que carrega a les espatlles el pes de tota una cultura que porta al no res. És imatge del nihilisme passiu, com ja he dit (Burgos, 2000: 88).

Un estat més avançat cap al superhome és el *lleó*. Representa un nihilisme actiu, doncs, conscient de les escletxes del sistema vigent a sobre d'ell, qüestiona i reflexiona la normativa vigent, les costums,... És negador d'antics valors poc humans, crític, destructor. Vol desfer els ciments de la cultura occidental però no posseeix les eines idònies per poder construir. Ell anuncia la mort de Déu amb el seu bram ferotge. De fet, la seua ferocitat l'impedeix desfer-se de la fam de venjança i aquesta característica no pot posseir-la un superhome. Tot i això, el pas que dona del nihilisme passiu a un més actiu i crític afavoreix a l'individu. Pot tornar-se perillós en cas de que l'individu s'estanqui en aquest estat i establisca la seua pròpia moral com l'única vàlida i vigent. Doncs ací encara no s'ha donat pes al perspectivisme. Altra carència del lleó és que sap què vol però no sap la finalitat i aquesta és indispensable a l'hora de caminar.

Per últim, trobem el xiquet, futur superhome. Viu per a jugar, és lliure. El joc no entén de morals i, com es sabut, la creativitat es presenta en l' infància en nivells altíssims – de fet, podem agafar la teoria nietzscheana com una crítica als retalls fets a la creativitat humana amb l'augment de l'edat-. El xiquet experimenta (VV.AA, 2009: 55). És un artista de la vida, de la seua pròpia vida. Cada xiquet crea un model de vida vàlid únicament per a ell mateix, però tot i això, pot ser orientatiu, a l'igual que la vida de Buda, per a la resta de la humanitat. Perquè un superhome, i la seua ànima o esperit, requereix d'altres superhomes al seu voltant per aplegar a desenvolupar-se.

Per tant, traiem com a conclusió la importància que atorga Nietzsche a la vida, la qual és un element fonamental que no podem menysprear. El superhome és per tant un

amant de la vida i, com bon amant d'ella, la crea com una obra d'art. Un cop hem aplegat a aquest punt ja hem vist enderrocarse els pilars del concepte de superhome que se'ns havien ensenyat de manera negativa i poseïm una visió més optimista del concepte en si. Ja estem preparats per incorporar el superhome a l'interior de la societat i veure com és el seu contacte amb els altres.

*He llegado a la conclusión de que necesito compañeros vivos, no compañeros muertos y cadáveres que llevo conmigo a donde me plazca.
Necesito compañeros vivos que me sigan porque quieren seguirse a sí mismos –a donde se me antoje. Me doy cuenta de que no he de hablar a la gente, sino a compañeros.*

(Nietzsche, 2012: 24)

Capítol 2. Fer el meu camí amb companys vius

Seguint les pistes que ens descriuen el superhome i les tesis ja exposades sobre l'afinitat de les ànimes, ens situem en un moment de reflexió sobre el tractament d'aquest superhome amb la resta de la humanitat. Per un costat serà necessari conèixer la teoria de l'Etern Retorn que marca el fluir del seu caminar per tal d'incorporar a aquesta el caminar de la resta d'éssers humans. Un apartat especial dintre dels, esmentats per Nietzsche, com companys seran les dones. En el tercer subapartat es farà referència, per tant, al sexe femení.

Com s'ha dit en la introducció aquest capítol podria rebre el subtítol: Qüestions de gènere, ja que el seu objectiu és mostrar com Nietzsche, a través de la seua filosofia, busca apoderar a l'ésser humà i, de manera especial a la dona, la qual veu subordinada en major mesura que l'home a la cultura occidental. Dóna pas, per tant, a altra de les veus silenciades històricament: la femenina.

La teoria de l'Etern Retorn és inclosa en aquest segon capítol i no en el primer perquè amb l'afirmació emprada per obrir el capítol, Nietzsche deixa ben clar que les nostres vides manquen de significat sense altres vides al voltant, per tant, inclouen la societat, no tan sols a l'individu.

2.1 Etern Retorn

Seguint la línia filosòfica d' Heràclit, tot i que aquest per no exposar una teoria completament al gust de Nietzsche tan sols apareixerà mitjançant al·lusions, es dóna un gran pes a la innocència. El xiquet, futur superhome, es caracteritza pel seu afany de jugar amb la vida. Heràclit, al seu dia, donant gran pes al *devenir* entengué la vida com el sentit de jugar. Podem veure clarament un símil en el xiquet-superhome nietzschian que cerca viure com un joc i la teoria de l'etern retorn de dit autor, la qual serà exposada en les següents línies. La innocència és per a Nietzsche la veritat d'allò múltiple, és el joc de la existència, el qüestionament de tot i la validesa temporal de qualsevol resposta adquirida si és vàlida i funcional. És també el joc de la força i la voluntat (Deleuze, 1986: 39). Utilitzarà la teoria de l'etern retorn com a llei del devenir i eina de justícia. A més, serà una forta crítica a l'afany de buscar causes o culpables a qualsevol infortuni de la nostra existència. Els superhomes deuen desfer-se d'aquesta mania de culpabilitzar

i buscar responsables a qualsevol causa que ens afecte personalment, doncs, ells mateixa són causants de l'acció que recau sobre ells (com s'explica al primer capítol).

L'etern retorn és exposat com un joc d'atzar al qual es deu guanyar la partida. El superhome, lluny d'acceptar l'opció que té més probabilitats d'ocórrer ha de jugar la seua partida com un subjecte actiu, que tria i aposta pel destí que vol viure, és a dir, agafa el timó del seu vaixell i no permet que l'atzar el porte cap algun port. L'etern retorn del superhome fa referència a una realitat cíclica on el devenir marca l'existència, és a dir, nosaltres tenim la possibilitat de dur a terme unes accions que es repetiran sobre la nostra persona, doncs la vida gira en cercles. Per tant, davant de la pressa de decisions tenim que escollir de manera raonable aquella que viuríem, com diu Nietzsche, una o mil vegades sense avorrir-la (Deleuze, 1986: 45). A més a més, aquesta acció escollida és mostra de la plenitud de la nostra vida, doncs, en les nostres mans està la possibilitat de dir què volem viure una i mil vegades.

En aquest gir del món cíclic en que l'experiència va donant-nos avantatges és on s'aplega a qüestionar els valors vigents, és a dir, que aquest camí en cercles, tot i xafar sempre les mateixes coordenades, posseeix diferents mirades. El superhome anirà fent la transvaloració dels valors a mesura que camina el camí, com diu Percy (2009) citant a Nietzsche «*caminando se tienen las mejores ideas*» (Percy, 2009: 73) I, rodant i rodant l'esfera terrestre anirà el superhome omplint la seua motxilla, com el camell va fer amb els valors caducs i no-reflexionats, de les experiències més intenses que denotaran les seues noves passes per camins ja recorreguts. «*Cuánto más pesada sea la carga más a ras de tierra estará nuestra vida, más real y más verdadera será.* » (Kundera, 1985: 12-13).

Per contraposició al devenir promogut per l'etern retorn, aquell dels que no són superhomes serà un devenir nihilista, és a dir, dels camells i lleons que carregats amb el pes de la tradició fundamentalista roden un món que no els mostra res nou (Deleuze, 1986: 93). El devenir d'aquells que no són superhomes és regit per les forces reactives formades pel ressentiment, el nihilisme ja esmentat, la mala consciència... El devenir de l'etern retorn del superhome és actiu en contraposició al malalt reactiu. Nietzsche es sent atret per les forces reactives per tindre una vessant perillosa i poderosa sobre la resta d'éssers humans. Dintre de les forces actives i l'etern retorn la convivència és pacífica i ningú té poder sobre els altres, en canvi, mitjançant alguns valors vigents en

les forces reactives aquestes relacions pacífiques estan lligades per un fil ínfim. També les forces actives presenten problemes perquè per ser qualificada com a tal no només deu poder aplegar fins al límit de les seues capacitats, és a dir, d'allò que pot, sinó que, a més, deu afirmar tot allò sobre el que recau. És una força activa afirmadora i afirmativa (Deleuze, 1986: 98).

En una situació de decisió entre una força reactiva i una activa el superhome necessita de la voluntat per afirmar-se i afirmar. Però a què criteris respon per fer la tria? Nietzsche ens diu que l'etern retorn és qui tria. Amb aquesta afirmació pretén dir que la tria ve feta pel subjecte davant el devenir, és a dir, el subjecte escull en funció d'allò que voldria que es reiterés infinit nombre de vegades. Serà aquesta acció triada la que aplegarà a ser força activa i trencarà amb el nihilisme. «*“El nihilismo vencido por él mismo”, mediante el eterno retorno*» (Deleuze, 1986: 102). Afirmant al superhome com un ser selectiu, sent l'etern retorn un ser i el ser selecció.

La selecció és poder, posseeix una jerarquia. Nietzsche ens parlarà d'aquest terme amb les forces actives i reactives esmentades adés on les actives es mostraran més poderoses i, per tant, com a superiors, a les reactives. De les segones no podem oblidar que també tenen un poder, però perillós i negatiu sobre la humanitat segons l'autor. Aquest seria el segon ús que fa del terme jerarquia, una connotació pejorativa que fa referència a com les forces reactives s'apoderen de la nostra vida i els superhomes acaben sucumbint al poder d'elles – dels que les posseeixen i els fan creure esclaus- (Deleuze, 1986: 88).

2.2 Contra la dialèctica: no tot és blanc o negre

En Nietzsche l'adjectiu esclau o dèbil no recau sobre el menys fort, sinó sobre aquell que no empra una força innata que posseeix i es deixa guiar per altres. La contraposició amo-esclau, serà el màxim exemple de la dialèctica hegeliana front la qual Nietzsche es posiciona en contra. La principal crítica que fa d'aquest sistema de concebre la realitat per oposats és el fet de que la definició feta de l'ésser humà és en negatiu. L'home és definit per allò que no és enlloc de donar-li èmfasi a allò que és i açò sembla incomplet per a un filòsof que pretén superar l'home –i no saber què és aquest- (Deleuze, 1986: 229). La dialèctica, a més a més, impossibilita la sortida del nihilisme negatiu doncs no ens aporta solucions per superar aquesta situació. Ens mostra quina seria la seua antítesi però desconeixem els mitjans per aplegar fins a ella. En

termes nietzschians la dialèctica serà pròpia del lleó, heretada de Sòcrates i el seu poder a l'hora de parlar, és a dir, estancada en la paraula no busca de la praxis (Deleuze, 1986: 19). Per tant, fugint de la dialèctica hegeliana i criticant-la Nietzsche aportarà uns valors nous als termes amo i esclau trencant la jerarquia de poder que hi ha entre ells. Llevant la connotació dels dominadors i dominats, doncs, tot superhome s'autogoverna i no influeix en el govern dels altres (Barrios, 1990: 95). Defensa un estat anàrquic mundial on cadascú mitjançant el camí cap a ell mateix (l'amor) és capaç d'autogestir-se i estimar a la resta de la humanitat (Larrauri, 2005: 89).

No podem confondre la terminologia nietzschiana de moral d'esclaus i amos amb la diferenciació entre aquests termes duta a terme per la dialèctica. La moral que crea Nietzsche en funció a aquests conceptes referència al poder d'u sobre si mateix i no sobre un altre. En funció de la voluntat de poder o potència pròpia posseïm una o altra.

El que ell pretén criticar amb la creació dels dos tipus de moral és l'homogeneització de l'ésser humà duta a terme pel món occidental. Ell defensa la igualtat, doncs tot home pot trencar les conviccions que l'empresonen a martellades i superar-se aplegant a ser superhome. En canvi, en la moral occidental establerta destacar enmig de la multitud està prohibit. «*El hombre más abominable, habiendo matado a Dios porque no soportaba su piedad, sigue siendo el blanco de la piedad de los Hombres*» (Deleuze, 1986: 225). És a dir, l'apoderament que suposa enfortir la potència pròpia també va lligat a una lliberació de l'individu front a les conviccions defectuoses que l'ofeguen. En termes de Köhlberg (citada ja amb la triple metamorfosi) el superhome suposa un estat postconvencional en què, davant del qüestionament de la moral vigent es permet certa desobediència milloradora. Es pot extraure d'aquesta afirmació el segon punt en què Nietzsche supera la dialèctica. La visió que posseeix la dialèctica de la història ve en funció de que es tracta d'un progrés lineal que evoluciona sense nosaltres adonar-nos. Com a elements passius veiem les etapes passar i les marquem en línia ascendent en funció al progrés tecnològic obvi sumat a les nostres vides. Nietzsche, amb el trencament a martellades que fa de la cultura occidental pretén derrocar aquesta idea progressiva lineal fent que l'individu, enlloc de caminar sobre els carrers del nihilisme, adopte un paper actiu que li permet prendre decisions al respecte de com avançarà aquest discurs històric (Barrios, 1990: 97-99). No podem agenollarnos (per resar) i fer cas sense més. Cal qüestionar cada pas i anar eliminant del nostre arbre genealògic cultural cada element nociu per a la nostra existència.

La destrucció als valors vigent proposada no s'explica amb termes violents, de fet, Nietzsche afirma que «*lo bello es inconquistable para toda voluntad violenta*» (Barrios, 1990). I com ja es va deixar entendre amb el primer capítol la bellesa és vital. Es pot reforçar a través d'aquestes afirmacions la primera superació de la dialèctica amb la qual s'afirma que el superhome no és el misantrop hegemònic i totalitari històricament concebut. Sinó, molt lluny d'aquesta definició d'ell podem veure que es tracta d'un individu que s'estima tant que és capaç d'empatitzar fortament amb els seus coetanis i sobretot, amb aquells amb un ànima similar a la seua, com es va veure al primer capítol.

Imaginar-se l'alegria de l'altre i alegrar-se d'ella és el més alt privilegi dels animals superiors [...] és un estrany humanum: per això hi ha hagut filòsofs que han negat la possibilitat de trobar l'alegria en l'alegria de l'altre (Larrauri, 2005: SN).

El superhome quan coneix no ho fa d'una manera superficial. El conèixer, agafant-se a paraules d'Espinoza, no serà per a Nietzsche riure's, lamentar-se o insultar l'altre (es pot veure ací una al·lusió a la definició negativa que ens garanteix la dialèctica) sinó entendre (Nietzsche, 2004: 181). I aplegar a un punt tan íntim de coneixement de l'altre és garantit per l'ànima que posseïm i, un cop més, l'afinitat d'aquesta cap a les seues anàlogues.

Un cop hem matat a Deu, ha mort la dicotomia cristiana que concep la dona com provinent de la costella de l'home, és així com, també cal conèixer el sexe femení trencant els paradigmes sexistes històrics. Trencar amb la cultura occidental suposa trencar amb el dualisme sexista del patriarcat.

2.3 El gènere no és motiu de diferència

Històricament i per influència del discurs religiós la dona es vista com a un ser inferior i dominat per l'home. Aquesta visió influirà a molts dels filòsofs de renom que s'estudien a dia de hui així com a les més grans eminències que han edificat el nostre coneixement. En nombrosos autors trobarem de forma explícita l'al·lusió al menyspreu a les dones, és a dir, es veurà signada aquesta cosmovisió amb afirmacions innegables. És el cas de Schopenhauer, mestre inequívoc de Nietzsche, al mateix temps que de Hegel, amb qui confronta opinions com ja hem vist (Burgos, 2000 :78).

Es troba ací un punt més en què Nietzsche supera la dialèctica hegeliana. La superació de l'antítesi home-dona i la transvaloració feta a cadascun dels sexes, doncs,

des del negatiu de l'home és definida la dona agafant cadascun dels seus trets una connotació minusvalorada. Una lectura simplista de Nietzsche, sense reflexió i basada en el que els seus primers intèrprets ens descodificaren dels seus aforismes, pot fer creure que també ell és un autor misogin. Seria el cas d'autors com Ansell-Pearson, Paul Patton o Stanley Rosen que es pot veure avalada per les consideracions que la pròpia germana farà del autor (Burgos, 2000: 77). Realment no sorprenen les declaracions negatives cap a ell ja que les seues afirmacions respecte la seua germana i mare no reflecteixen l'estima que ell propugna que ha de posseir el superhome cap a la humanitat.

Es quizá aún demasiado frecuente sacar una frase de su lugar natural, del libro o escrito correspondiente –una frase de carácter normalmente provocativo, de tono fuerte y, a veces, violento-; anunciarla de modo igualmente exagerado y al hilo de una inmediata e interesada lectura concluir la misoginia patente del autor y, por consiguiente, el rechazo de su pensamiento desde posturas feministas (Burgos, 2000: 77).

En canvi, en el present treball es deixa de costat la visió unívoca i fixa que es presenta en les interpretacions esmentades i es segueix la línia que marcarà Derrida (Burgos, 2000 :78). Com be es sabut Nietzsche es nega a ancorar-se en opinions fixes, immòbils i estereotípiques. Ell, defensa el perspectivisme, cadascú tindrà una lectura pròpia del món així com cadascú serà únic per les seues característiques sent tots iguals i no homogenis (fins i tot els homes-camell amb el pes de la cultura caduca a les espatlles tindran diferències entre els del seu voltant). Cal reflexionar el subjecte sobre si mateix (Burgos, 2000: 77).

La dona abandona el seu origen en la costella d'Adan per ser creadora de vida. Nietzsche afirma clarament la seua contraposició a l'ideal cristià que coordina la dicotomia home i dona i fa denúncia al tractament rebut pels trets considerats femenins. Tot i això considerarà dona a la Idea en majúscules venerada des de Plató i secundada per la religió a la qual ell pretén derrocar. Tot i oposar-se també a la culpabilització eterna de la dona pel pecat capital no farà cap referència argumentativa per defensar-la. Podem agafar-nos a la característica de no jutjar del superhome com a negació de la gran culpa (Burgos, 2000: 83).

En canvi, argumenta per desmuntar la concepció històrica de l'origen de la dona i podem fer referència a l'estimada frase de *pudenda origo* en referència a un origen vell i putrefacte. L'origen no és la costella, ni tan sols prové de l'home. És terrenal, ve del cos. Està, per a Nietzsche, en la vulva de la dona. Ser capaç de crear vida, és a dir, ser creatiu del qual naixeran els superhomes. Aquest origen donarà prolífiques metàfores i possiblement Courbet jugava amb la imatge amb la mateixa agilitat que ho feia Nietzsche. L'origen en Nietzsche és una part del cos amagada de la veritat, o almenys serà així com se li presentarà a la trista Demèter i, per analogia, al savi Zaratustra (Larrauri, 2005: 55). La veritat sap on és aquest origen i l'amaga per mostrar-lo només als temeraris. És mostrada com una vella escèptica que posseeix una veritat que resulta còmica. El seu pas per la vida, la seua saviesa popular, la desconfiança, la incredulitat i les experiències viscudes fan d'ella un ésser culte que pot mostrar-nos l'aprenentatge rebut. En canvi, com veiem amb el mite grec, en mostrar la velleta la vulva es proclama el riure. Aquest passatge fa referència al mite de Demèter i Persèfone en el qual la mare, havent perdut la filla perd el nord i vaga pels camins amb uns ulls que no veuen. La velleta provocant-li el riure li retorna les ganes de viure, li recorda que ella és viva i deu aprofitar la vida. Es pot resumir el mite amb la frase lapidària de Nietzsche: «*lo que no te mata te hace más fuerte*». Doncs, un cop coneguda la «veritat», Demèter serà fundadora dels ritus místics de més tradició en l'Antiguitat grega (Larrauri, 2005: 53).

Veient que la *Veritat*, tresor recercat per tots els filòsofs, és una dona es pot extraure fàcilment la visió no misògina del nostre autor. A més ell es burlarà dels altres filòsofs afirmant que no podien adquirir una raó universal per ser aquesta dona i ells no saber tractar amb dit sexe. No sols la veritat és una dona. Sinó que també ho són la *Felicitat*, la *Vida*... Com ho era la Idea occidental nihilista que proporcionava el cristianisme.

Sin embargo, es posible que el encanto más poderoso de la vida consista en estar cubierta por un velo tejido en oro, un velo de bellas posibilidades que le da un aspecto prometedor, esquivo, púdico, irónico, compasivo, seductor. Sí ¡ la vida es una mujer! (Nietzsche, 2004: 191)

El paper de la *Vida* serà com el que posseeix Dionisos: tornar-li al món terrenal els valors humans perduts (Burgos, 2000: 89). Ambdós van ser expulsats fora dels límits de la cultura i ambdós deuen ser revaloritzats dintre de la transvaloració. Amb Dionisos recuperarem el riure creatiu de Demèter, la Felicitat de viure el present així com

l'autodomini de les nostres accions. Dionisos i la *Vida* enviaran als margens, com han estat ells tants anys, al nihilisme i les forces reactives.

L'estudi genealògic porta a Nietzsche a descobrir en el món tot allò que em construït socialment. És la causa de que la dona haja estat al marge. Mirada amb els ulls de la religió i deslligada de l'educació pròpia dels homes no ha pogut desenvolupar la totalitat del seu ser ni aprofitar tota la seua potència (Burgos, 2000: 85). Un aforisme concret de l'obra *Humano, Demasiado Humano* evidencia aquesta afirmació-hipòtesis. L'anomenat *El Parásito* el qual critica un caràcter humà concret que «*por razones históricas*» és molt més freqüent entre dones que entre homes (Burgos, 2000: 85). La dona perd així l'estereotip de la seua suposada naturalesa essencial com es donava en altres filòsofs i és fruit de la seua època i educació. L'individu si ampliem aquesta afirmació a la totalitat de la humanitat com fa Nietzsche.

Ell mostra certa simpatia per l'emancipació de la dona, la qual veu possible i afirma de la següent manera: «*puede hacerse de las mujeres, mediante unos cuantos siglos de educación, todo lo que se quiera, incluso hombres...*» (Burgos, 2000: 86). Aproximant dita afirmació a les onades feministes històriques podem veure que propulsa un feminisme de la igualtat, en què s'establisque una isonomia entre ambdós sexes. Demuestra així que veu en l'individu femení un potencial per explotar magnífic però que, requereix que aquestes trenquen a martellades totes les capes que la cultura els ha posat damunt.

Uns exemples de dona coratge que troba són les dones de l'antiguitat grega. Be es sabut per tots que l'afinitat de Nietzsche cap als clàssics és immesurable i, no és d'estranyar que trobe individus femenins modèlics i suprahumans a l'Antiga Grècia. Es tracta de dones que Derrida catalogarà dintre de la seua classificació de dones nietzschianes com a afirmatives. Segures d'elles mateixa, són creatives i eduquen a herois suprahumans amb la fortalesa de l'esperit. Actuen de cor, sense atendre a la raó i mostren una valentia innegable, com el cas d'Antigona. Dones amb la mateixa ànima que Zaratustra (Burgos, 2000: 91).

En resum, Nietzsche s'allunyarà del principi de la diferència i s'aproximarà al de la igualtat afavorint, amb la seua visió perspectivista, la mirada cap a la dona i alliberant-la de les antigues conviccions. Per tant, lluny d'interpretar la seua filosofia com misògina podem extraure d'ell una relectura en què apodera el sexe femení per a

que trenque amb les cadenes que el subjuguem, sent el sexe més devastat per la cultura occidental deu ser capaç de superar a l'home i emancipar-se d'ell, és a dir, les dones també poden ser superhomes o suprahumans.

En conclusió, el que ha pretés aquest capítol primordialment era trencar la imatge misantropa i misogina de Nietzsche per tal de mostrar com els seus jocs de paraules basats en gran mesura en la ironia el que pretenen és apoderar l'ésser humà per tal d'aconseguir fer d'ell ciutadans crítics i autònoms. És un objectiu necessari per a la vida doncs per aconseguir que la humanitat millore cal adquirir les bases per poder autogovernar-se i encaminar-se cap a un objectiu comú. Es tracta de promoure una consciència compromesa i sostenible.

En un món globalitzat veiem indispensable la concepció de formar part del global. I tenim clara la idea de que requerim l'acció local per afavorir el global. És una de les bases dels moviments ecologistes, els quals tindran forta relació amb el següent capítol.

Reí de buena gana, mientras me temblaban las piernas y también el corazón. “¡He aquí la patria de todos los tarros de colores!” –me dije para mis adentros.

¡Con las caras y miembros salpicados de cincuenta manchas estabais sentados ahí, los hombres del presente, con gran sorpresa de mi parte!

¡Y rodeados de cincuenta espejos que halagaban y reflejaban vuestro juego de colores!

¡No podríais llevar, hombres del presente, máscara más adecuada que vuestro propio rostro! ¡Cualquiera os reconocía!

Cubiertos de los signos del pasado, y aun estos signos tiznados de nuevos signos -¡qué bien os habéis puesto el abrigo de todos los intérpretes de signos!

Vuestros velos son muestrario abigarrado de todos los tiempos y pueblos; en vuestros ademanes hablan todos los credos y costumbres.

Quien os quitase los velos y mantos y colores y ademanes, se quedaría con lo justito para componer un espantapájaros.

Yo mismo soy el pájaro espantado que os vio desnudos y sin colores; y huí volando al hacerme el esqueleto señas de amor.

(Nietzsche, 2012: pp.117-118)

Capítol 3. Cada convicció és una presó

L'últim capítol d'aquest treball tracta de la relació del superhome amb la naturalesa. Per tractar aquest tema cal donar peu a les dos concepcions de natura que critica Nietzsche: la humana mortificada històricament i la naturalesa com a tal, maltractada pel sistema vigent. Per crear empatia amb aquesta naturalesa i resoldre el problema veu necessari recordar-li a l'ésser humà que és un animal i així igualar-lo a la resta d'espècies. Per tant, caldrà parlar de la distinció natura-cultura feta al llarg de la història que serà determinant en aquesta relació tan estreta de l'individu amb l'entorn.

L'objectiu, per tant, no és altre que revaloritzar una de les veus silenciades: la natura. La qual ha estat menyspreada i maltractada als darrers segles. I, en un món global, és requisit indispensable per sobreviure fer un ús conscienciat d'aquesta i, el primer pas, és tornar-nos a sentir part d'ella. Nietzsche amb la seua filosofia retorna l'ésser humà a la naturalesa en recordar-li que, en gran part, és natura. És animal. I, per unir-se a ella, no és prou afirmar-se com animal sinó que també requereix lligar de nou la seua activitat a la natura i reflexionar al voltant de la cultura a la qual pertany per tal d'acabar de formar-se com individu.

3. 1 Recuperem la Gaia Ciència

En la nostra realitat hi ha un ent, associat històricament al gènere femení per ser en potència creador de vida, que ix més malparat que ningú a causa del tractament dut a terme per la cultura occidental. Aquesta és la naturalesa, la Terra en general. Nietzsche, es preocuparà per la nostra relació d'utilitat amb el planeta. Escriurà obres al voltant de la concepció organicista del món, com és, *La Gaia Ciència*. Una obra que, ja malalt, serà incapaç d'escriure. Es veurà obligat a servir-se d'un escrivà a qui li dictarà els preceptes paraula per paraula. Supervisats tots per ell mateix i baix la vigilància de la seua germana (Nietzsche, 2004: 8).

Ell comprèn que la naturalesa ha estat desprestigiada en dos sentits. Per un costat s'ha intentat suplantar la part natural de l'ésser humà per una artificial i domèstica. Parlem en aquest sentit d'una naturalesa humana i, per l'altre, s'ha perdut la noció de naturalesa com ent que ens possibilita la vida. Parlant de com la Terra s'ha vist afectada per la relació de desgast tan gran que fa la humanitat cap a ella. «*El hombre frente a la*

naturaleza no puede representársela como objeto que funciona realmente regido por unas leyes que conoce la ciencia» (Jiménez: 1986: 114). La naturalesa en la segona concepció passa a ser un objecte més, posseït quasi en la seua totalitat, per una part concreta del món amb una cultura expansiva determinada. Nietzsche no té com objectiu impossibilitar l'ús de la naturalesa proveïdora de recursos, només alenta a l'ésser humà modern a fer un ús més responsable, en termes actuals, ecològic o sostenible. Observador de com s'està desgastant i com està perdent terreny la part deshumanitzada de la Terra apareix per donar-li auxili (Vattimo, 2001: 219). No és tracta per a res d'un manual metodològic de com fer un bon ús dels recursos o uns preceptes morals d'actuació respecte la Terra sinó d'una descripció de l'«essència» d'un món que ens està regalant la vida i nosaltres li ho tornem desproveïent-lo de matèries primes i recursos. Fent un ús il·limitat i, a més a més, matant allò que més ens uneix: la nostra part humana natural.

Tenint en compte que el moviment ecologista veu el seu origen a la dècada dels seixanta del darrer segle i no es consolida fins ben be els vuitanta per donar el salt a la dimensió global, es pot extraure la innovació que suposa que, els filòsofs del s. XIX, es preocupen per la sostenibilitat del nostre planeta. És un pensament conscienciat pel medi que es reflectirà en altres filòsofs contemporanis com Marx però, tot i això, és clara l'essència pionera d'aquestes idees en el moment. Doncs, semblen conscients d'aquesta gran problemàtica global que s'expandirà a les acaballes del s. XX (Ferrete, 2010).

El món no pot cenyir-se a una explicació racional i única i, en canvi, les pretensions de la cultura occidental -que mortifica la nostra part natural- semblen ser aquestes. El món, per contra, també és definit a través de perspectives úniques i variables i no pot agafar-se a un patró únic i universal. I açò suposa un problema, doncs, les llibertats adquirides per l'ésser humà dificulten la bona gestió de la naturalesa promoguda pels suprahumans. Els quals, s'autogovernen sent conscients de que estan condicionats per aquesta al mateix temps que poden fer un ús responsable d'ella. «*El superhombre es el sentido de la tierra*» (Jiménez, 1986: 115). Ells la valoren i estimen i fan la seua vida conscients de la seua responsabilitat cap a la natura. No es pot oblidar que l'ésser humà és l'animal que ha sabut adaptar-se a més condicions climàtiques en la totalitat del globus, per tant, aquest ésser humà ha sabut aproximar-se a les condicions que el medi li oferia en cada context de manera responsable.

En la línia evolucionista de Darwin, així com les espècies, inclosa la nostra, van sobreviuint en funció a les seues tàctiques d'adaptació Nietzsche també preveu que el superhome acabarà sent l'adaptat al medi. És altre dels sentits amb els quals es parla de la superació de l'home, en un sentit de supervivència i adaptació (Nietzsche, 2004: 25).

Nietzsche mostra un món no alienat però perillós per ser definit de forma relativista i, per tant, caòtica. Excloent el mecanicisme, per no tindre sentit a ulls del filòsof, i la mirada teleològica, sols queda poder representar el món d'aquesta manera difícil i embolicada. Es tracta d'una mirada organicista que concep el món com un sùmmum d'elements que formen una obra d'art. No es pot oblidar que Nietzsche descodifica la realitat en art, en el seu cas, en literatura predominantment i que, per tant, aquest món relativista i caòtic que es presenta definit és per a ell un entramat d'elements artístics que suposen una experiència estètica agradable o desagradable segons el moment (Jiménez, 1986: 114). Es pot parlar d'una mena de visió del món com un paisatge sonor o pictòric format per una xarxa de xarxes. El qual requereix una lectura total i profunda per poder ser comprés.

3. 2 Som animals racionals

La visió que l'ésser humà té del món ve condicionada per l'essència de la seua ànima, per la raça d'aquesta en termes nietzschians. Com s'ha dit adés una de les faltes que es provoquen a la naturalesa és desproveir a l'ésser humà de la seua pròpia. L'ésser humà, animal racional, ha sigut desproveït de la seua vessant animal i, per tant, de la seua mirada natural. I, amb aquesta desposseïció o mort als instints propis, s'ha vist submergit en una visió alienadora de la resta d'espècies –inclús la pròpia-. Desfent-se de la seua part animal, la resta d'animals passen a ser considerats objectes o recursos infravalorats i sense sentiments.

Nietzsche no pot suportar aquest tractament especista, per un costat, perquè no suporta la mort de l'essència animal que posseïm els humans i, per l'altra, perquè com animal racional es sent agermanat al sofriment i menyspreu cap a ells. No serà el primer en preocupar-se per la problemàtica animal tot i que no és un tema molt tractat. Per exemple, Kant, un dels filòsofs que parlarà d'ells els defineix com mitjans llevant importància al mal que els humans puguem fer-los (Ferrete, 2010). Just ell és un dels contraris a Nietzsche, tot i que es pot agafar aquesta línia com una de les més febles que els confronten.

L'èsser humà és un animal per a Nietzsche. Un animal que ha oblidat la seua animalitat i per això està en devenir, en la recerca constant de saber qui és (Lemm, 2009: 1). No recorda ser animal perquè no vol reconèixer-ho, a causa de que suposa un retorn a la natura i, ser part d'ella, crearia dilemes morals en funció a l'ús que es fa com s'ha vist a l'apartat previ. És sobretot la cultura occidental, lligada fortament a la religió cristiana, l'encarregada de matar l'animalitat per reconèixer la seua potència perillosa. L'animalitat ens torna a l'estat natural que defensava Rousseau com a previ al contracte social i dominar una societat que viu en estat natural és molt més difícil que gestionar políticament una societat sotmesa a un contracte social. L'animalitat és una força perillosa per a fer un domini col·lectiu. I, per contra, Nietzsche la dota d'un potencial artístic magnífic. És creadora, uneix els trets més naturals de l'animal-humà amb allò que pertany a l'àmbit de la superestructura d'una societat. L'animalitat proposa noves cultures més humanes, més pròximes a les orientals, preocupades pels trets humans naturals que a l'occidental que ens cosifica. Realment l'animalitat deu ser dominada, però des de cadascú. Per poder accedir així a la llibertat humana, la moralitat i a la bellesa (Lemm, 2009: 1). Per autodominar-la, tret que serà propi del suprahumà, és necessari autoafirmar-se com animal. Dirà Nietzsche: «Crec que els animals veuen en l'home un ser igual a ells que ha perdut de forma extraordinàriament perillosa el seu intel·lecte animal, és a dir, que veuen en ell l'animal irracional, l'animal que riu, l'animal que plora, l'animal infeliç» (Percy, 2009: 55). Un animal amb un llenguatge que es qüestionarà si denota un avanç doncs, el filòleg alemany, veu en el llenguatge una eina que afavoreix el joc de paraules i, per tant, la confusió més que la comprensió en algunes situacions. En resum, troba obsolet el llenguatge.

Un dels instints animals que són negats per la tradició occidental és l'alegria. S'alletarga i s'adorm doncs és reduïda la seua possibilitat al món celestial ideal. Llavors, la felicitat animal és assassinada. Ja en l'antiguitat grega es troben vestigis per fer prevaldre la felicitat animal. És el cas dels cícnics que tenen com a principal exponent a Diògenes i l'escola epicúria. Totes dues conformen un sentit més ampli, complet i complex del concepte felicitat. Per un costat els elements més primaris de fer allò que el nostre cos ens demana quan i on ho demana i una més encarada als plaers, a l'hedonisme que suposa un motor vital. L'alegria defensada no és un dels objectius que persegueix el superhome, així com tampoc ho seran la comoditat, el benestar material, la riquesa ni el poder en un sentit tradicional, sinó que serà un estat que es presentarà en

moments concrets de la nostra existència i que l'afavorirà. Nietzsche afirma que la potència intel·lectual d'un individu es mesura en funció a les dosis d'humor que és capaç d'incloure en la seua vida, és a dir, l'alegria és més que el simple riure. Passa a ser element clau per a la superació de l'ésser humà. De fet, ell afirma que un dels problemes de la societat alemanya a l'hora de passar el pont fins al superhome serà la carència de l'element alegre en les seues vides (Nietzsche, 2004: 135). El riure és, en paraules textuais, «*regocijarse de un prejuicio pero con la conciencia tranquila*». És alliberador, ens salva. I aquesta alliberació permet crear. L'exemple més clar el trobem als primats, per què qui no ha vist riure un primat? Els éssers humans, és ben sabut, que procedim d'una evolució d'ells i desnaturalitzant-nos perdem aquest instint bàsic. Nietzsche criticant la deshumanització de la nostra espècie dirà que els primats són excessivament bons com per haver evolucionat a uns sers tan despietats com som els humans. Ells, animals no-racionals, són capaços de viure feliços, sense recordar. Nosaltres, impossibilitats d'oblidar, no podrem accedir a un grau tan suprem d'alegria. Però el superhome buscarà aproximar-se reforçant la seua part més natural.

Un tema discutit per Nietzsche i al qual farà aportacions sense precedents serà el de la memòria i l'oblit. Ell situa l'oblit per davant de la memòria, és a dir, requerim de l'oblit per poder memoritzar. Sense capacitat d'oblidar no podríem retindre res en la memòria (Lemm, 2009: 2). Aquest joc de memòria i oblit marca la historicitat de l'ésser humà. Així com la visió progressista de la història. La cultura occidental ens ha fet creure que la història avança de forma progressiva, en canvi, Nietzsche afirma que ens trobem en un estat de no-evolució i que és una patrunya que se'ns ha venut per evitar l'acció directa de la humanitat. L'individu històric, en paraules de Nietzsche, creu que allò bo es troba darrere de la muntanya que té que escalar. Tant l'element històric com l'ahistòric seran claus per als individus, per als pobles i per a les cultures.

3. 3 Caminar per pensar

Nietzsche fuig de la passivitat, de l'esperar a que els esdeveniments s'anticipen a qualsevol acció pròpia. Qualsevol moment és únic i en la seua unicitat resideix la seua historicitat. Qualsevol decisió que prenguem canviarà els fils de la nostra història, per tant, veure la història com un lineal que evoluciona progressivament es queda curt als seus ulls. Es necessària l'acció pròpia per fer rodar la història.

L'èsser humà, amb l'aparició dels primers homínids crea el salt de la natura a la cultura. La qual, artificial, és adquirida, aprehesa, creativa i electiva. Cada grup humà o d'homínids s'establirà en unes coordenades concretes amb unes condicions de recursos, climàtiques, etc concretes les quals provocaran una adaptació d'aquest grup a elles. Suposarà una evolució en el sentit de que cadascun dels grups adquirirà capacitats específiques i diferenciades en funció dels altres. Tot i això, aquestos primers homes, així com gran part de la humanitat fins l'època moderna mantindran viva la flama d'elements molt concrets i vitals de l'èsser humà referits a la seua naturalesa animal. Un clar exemple el trobem al caminar. L'actualitat ha igualat el concepte de caminar a desplaçar-se d'una a altra ocupació o finalitat, és a dir, caminar en si perd importància per ser un mitjà. En les escriptures de Nietzsche trobem un fort pes al concepte caminar. Ell, malalt mental com és sabut, defensa el caminar a l'hora de pensar i ordenar les idees, és a dir, unifica l'activitat mental amb la corpòria reviscolant l'antiga afirmació *mens sana in corpore sano*. Ho avala amb idees com caminant es tenen les millors idees o que cal aprendre a caminar per aplegar a volar (una clara metàfora de les vies aèries que ens obri la ment sana). No pot reduir el coneixement als llibres, a la investigació d'escriptori, per a ell, l'humanisme requereix molt més que paraules impreses i recordades (Chaix- Ruy, 1984: 84).

Potser aquesta preocupació per unir el pensament o el desenvolupament intel·lectual amb el caminar, que és comprensible en funció al seu vitalisme i terrenalitat, va ser induïda pel filòsof Henry David Thoreau (Le Roy, 2013: 15). Anarquista d'Estats Units propulsor de la desobediència civil. Tots dos parlen d'una manera nostàlgica de la romàntica idea del caminar per caminar. De deixar-se portar entre cabòries pels racons més inhòspits del medi i de la ment. Altre nexa és la superació de la mediocritat tediosa a través d'aquest exercici tan banal com menyspreat. A vegades, llegint a Nietzsche, dóna la impressió de que és l'encarregat de tornar el valor a tot allò que ha anat desprestigiant-se o adquirint un preu enlloc d'un valor propi. Com una mena de salvador que ben be podríem anomenar superhome, com a superheroï, irònicament. Però no és aquesta heroïcitat característica del superhome, de fet avorreix els herois tràgics grecs que per la representació es tornen artificiosos i antinatural (Nietzsche, 2004: 84).

3. 4 Cultura

La cultura, com deia Rousseau, és el contracte social que ens aparta d'allò natural propi dels humans. La cultura que envolta a Nietzsche, amb els seus fonaments a la Grècia clàssica, és l'occidental. Una cultura etnocentrista que té pretensions de superioritat front a la resta de cultures i, per aquest motiu, busca imposar-se arreu del món. Aquesta actitud expansionista s'incrementa si es té en compte l'origen del filòleg: Alemanya. Un país unificat menys d'un segle abans i que, com tots els països europeus, està en la recerca intempestiva de la seua essència més definitòria. I, per trobar la definició cal fer un estudi d'allò que identifica la seua cultura sent aquesta, amb les paraules textuais de Harris «...*estilo de vida total, socialmente adquirido, de un grupo de personas que incluyen los modos pautados y recurrentes de pensar, sentir y actuar*»(Harris, 1986).

Per tant, es troba de front amb uns principis morals, actituds i tradicions que han sigut edificats a través dels segles gràcies a la historicitat. I, els quals, com ja s'ha dit nombroses vegades al llarg del treball, són defectuosos. El logos occidental té una base defectuosa. Per açò, emprà el mètode genealògic per tal d'anar desfent, capa a capa, tot allò que no és bo al seu parèixer, que no fomenta la vida sinó la mort de l'individu (VV.AA., 2009).

El mètode genealògic, imitant les branques dels arbres familiars, va soscavant des de fills a antecessors tot allò defectuós per tal d'aplegar a un punt sobre el qual començar a construir o, en el qual, canviar els valors. La cultura occidental té com a primordial problema un caràcter hostil front aquestes qüestions. Les veritats establertes al llarg de la història es mostren inqüestionables, com castells infranquejables i, la societat, la massa, les segueix sense possibilitat de ser crítics amb ella. Són veritats, a més, fixes i universals, úniques, així com es presentaren a Sòcrates quan l'Oracle de Delfos l'anomenà el més savi. I, des d'aleshores, o des que algun poder al llarg de la història les va modificar als seus interessos romanen fermes. La raó les avala i, la raó, per tant, com dirà Nietzsche: crea monstres (VV.AA. 2009).

Està criticant i qüestionant tot allò ferm i estable, el discurs únic i hegemònic. Com un metge diagnostica la malaltia d'aquesta cultura que serà el nihilisme del qual ja s'ha parlat i, front la passivitat, buscarà educar superhomes per tal de superar aquest discurs perenne. Vol donar veu a totes les perspectives. Nietzsche defensa tota opinió

argumentada, fins i tot les contràries a les seues. No creu en una veritat única en majúscules vàlida per a tota la humanitat i molt menys en la raó única que la cultura occidental li ofereix.

En el seu afany de conèixer estudia diverses cultures dintre de la cultura oriental i és d'elles d'on extrau els valors humans que la nostra ha anat perdent. Possiblement també extrau d'elles la necessitat (del que en la actualitat vindrà definit com desenvolupament de l'hemisferi dret i que s'exposarà a l'annex) de les aptituds creatives, imaginatives, corporals, emocionals... Veu necessari, per tant, molt més que els valors que la nostra cultura ofereix, cal varietat doncs suposa riquesa. Encara podem parlar d'un superhome nacionalsocialista?

La violència amb que trenca els fonaments de l'edifici de la cultura occidental no és més que l'única eina possible, al seu parèixer, per fer reviscolar tota una sèrie de valors que la humanitat, per uns interessos o altres, ha anat assassinant al llarg dels temps. No és una crítica destructiva, sinó constructiva, doncs, aportant les pautes del superhome i deixant veure en què devem fonamentar les nostres existències ens obri camins nous que ja havien estat descoberts per aquells que han estimat la vida. Nietzsche, simplement, ens agafa de la ma i ens obri els ulls a un món ple de perquès que devem respondre des de l'interior del nostre ser ajudat per allò que ens envolta: la realitat. Ens incita a caminar endavant, qüestionant i, aportant significat, a cadascuna de les passes que donaran les nostres cames. Per tant, el superhome no és un ser superior a l'ésser humà, sinó un humà humanitzat que té com ambició resoldre totes les justícies d'aquest món per fer d'ell un paradís on viure i conviure.

Representa l'essència d'un individu crític i autònom, conscient, compromès, sostenible i autorealitzat, el qual, amb el pas dels anys i seguint la predicció de Nietzsche del nihilisme, està en perill d'extinció. Per tant, la utilitat de rellegir la filosofia de dit autor en l'actualitat no és altra que canviar les estadístiques i fer dels superhomes tota la humanitat i desfer-nos de les velles camises de força que posseïem. No és un camí fàcil, és un camí ple de dubtes i perquès que devem respondre des de noves perspectives. Per tant, agafem els martells i comencem la nostra gran obra artística sense impossibilitar el discurs a ningú, és a dir, començant a edificar una realitat on no tinguen lloc les veus silenciades.

Era un grito largo, extraño y múltiple, y Zaratustra distinguía perfectamente que se componía de muchas voces; aunque a distancia se parecía al grito de una sola boca.

(Deleuze, 1986: 230)

Conclusió

La lectura de Nietzsche hegemònica ha sigut una de les més refutades al llarg de la història. La seua associació, per desconeixement i primeres interpretacions, al règim nacionalsocialista alemany desprestigiaven un autor que pretén dir tot el contrari o, almenys, es pot rellegir interpretant tot el contrari. Nietzsche, etiquetat de nazi, misantrop, misogin i malalt mental, entre altres coses, és extret de la societat. En vida i a posteriori. Llençat als límits. És cert, que el seu caràcter i la seua confrontació amb la cultura a la qual pertany afavoreixen aquesta expulsió als límits socials on viurà. I també és cert com ell, malalt, aplega a comprendre molt més la malaltia de la seua societat i, que ell mateix posseeix, que els que s'asseguren com a sans. La seua obra és pròpia d'un geni capaç d'observar la vida amb una lupa de manera minuciosa. Agafant temps en cada racó per tal de no deixar res fora de l'abast. Un estudi que ell mai assegurarà com a únic verídic i universal, ja que donarà peu a totes les interpretacions possibles argumentades en funció a allò estudiat o conegut. Perquè de tota opinió s'aprèn i ell té fam de coneixement i d'aprendre. Es pot interpretar gràcies al seu perspectivisme que possiblement ell, en haver sabut la varietat de colors de les seues interpretacions pòstumues, ho hagués agraït doncs, al cap i a la fi, cadascú és lliure a l'hora de mirar el món.

No hagués estat una feina difícil establir una conversa amb el culte autor. I embadalir-se amb la seua descripció literària d'una realitat malalta i deficient per tal de construir-ne una de millor. La seua sensibilitat cap a l'art i la seua estima pels més afectats per la seua cultura (dones, natura i animals) permet intuir un caràcter sensible baix la cuirassa de la malaltia i el plaer per la soledat.

En resum, es tracta d'una vida feta literatura amb la qual podem aprendre a viure d'una manera més terrenal la nostra pròpia existència doncs, no només cal viure sinó aprendre a viure. Una filosofia de vida que podríem resumir amb un simple Riure i Viure Lliures.

El transfons negatiu de tot aquest treball és la comprovació empírica en la nostra societat actual en què encara podem veure la mateixa malaltia agreujada. Proliferen els

camells per l'asfalt i els lleons s'acumulen als cims de les nostres piràmides jeràrquiques pegant crits que esgarrifien als superhomes i els fan amagar-se entre la multitud de càrregues. La cultura, el coneixement, el saber queden retesos en cànons econòmics només accessibles per a un públic concret i regits per unes ordres mogudes pel capital enlloc de per tot allò que ens fa humans.

En la meua opinió ha estat tota una aventura descobrir poc a poc a Nietzsche, fins al punt d'apreciar-lo. Com un trencaclosques i seguint el seu mètode genealògic ha anat llevant-se les capes d'estereotips que portava al damunt i he aplegat a veure un Nietzsche que creia propi i, en canvi, ja havia estat descobert. Els llibres em guiaven d'uns als altres sense necessitat de fulls de ruta i crec haver conegut un autor que, tot i que potser no fos com jo crec, valoraria la meua visió respecte a ell. Crec convenient fer conèixer la seua reinterpretació, llunyana a la nacionalsocialista, per tal de rescatar amb ell els valors perduts i fer de la vida no un simple ritus de pas sinó una existència digna en què cada segon val la pena per ser únic i històric. No hi ha major tresor que l'«ací i ara», doncs, és la nostra més reial possessió.

Bibliografía

- ALBA DE LA VEGA, VÍCTOR ( ): *Oír a Nietzsche- la mujer*, Revista de Filosofía, Costa Rica, Universidad de Costa Rica.
- BARRIOS, MANUEL (1990): *La voluntad de poder como amor*, Colección Delos, Barcelona, Ediciones de Serbal.
- BURGOS DÍAZ, ELVIRA (1992): *Afirmando las diferencias, el feminismo de Nietzsche*, en *Asparkía* nº11, Castelló, Publicacions de la Universitat Jaume I.
- CAMPILLO, NEUS (1992): *Mujer y verdad: notas sobre la historicidad de la «diferencia de los sexos»*, en *Asparkía* nº11, Castelló, Publicacions de la Universitat Jaume I.
- CANO, GERMÁN (2000): *Nietzsche y el cuidado de la libertad*, Logos, Anales del Seminario de Filosofía. Nº 2, pp.153-199, Madrid.
- CHAIX-RUY, JULES (1974): *Síntesis del pensamiento de Nietzsche*, España, Nova Terra.
- COLLI, GIORGIO (1985): *Después de Nietzsche*, Barcelona, Anagrama.
- CONILL, JESÚS (1997): *El poder de la mentira*, Nietzsche y la política de la transvaloración, Madrid, Tecnos.
- DELEUZE, GILLES (1971): *Nietzsche y la filosofía*, Barcelona, Anagrama.
- FERRETE SARRIA, CARMEN (2010): *Ética ecológica como ética aplicada. Educación cívica y responsabilidad ecológica*, Madrid, Ciencias Sociales.
- INNERARITY, DANIEL ( ): *La filosofía como tragedia: Nietzsche*, Zaragoza, Universidad de Zaragoza.
- IZQUIERDO SÁNCHEZ, AGUSTÍN (1992): *El concepto de cultura en Nietzsche*, Tesis Universidad Complutense de Madrid.
- JIMÉNEZ MORENO, LUIS (1986): *El pensamiento de Nietzsche*, Madrid, Cincel.
- KUNDERA, MILAN (1985): *La insoportable levedad del ser*, Barcelona, Tusquets.

- LARRAURI, MAITE I MAX (2005): *La potència segons Nietzsche*, Filosofia per a profans, València, Tàndem.
- LEMM, VANESSA (2009): *Nietzsche y el olvido del animal*, Santiago de Chile, ARBOR. N° 736.
- LE ROY, MAXIMILIEN y DAN, A. (2013): *Thoreau: La vida sublime*, Madrid, Impedimenta.
- LÓPEZ CASTELLÓN, ENRIQUE (2009): *Leyendo a Nietzsche*, Madrid, Colección Estudios.
- MEHRING, FRANZ (1981): *Sobre Nietzsche*, Berlín, *Kapital und Presse*.
- MELILLO, ALDO y ELBIO NÉSTOR SUÁREZ OJEDA (2002): *Resiliencia: descubriendo las propias fortalezas*, Buenos Aires, Paidós.
- MORI, MASSIMO (2011): *Conoscere e sentire in Nietzsche*, R. Intern, Vol. 02, N° 02, Turín.
- NEHAMAS, ALEXANDER (2002): *La vida como literatura*, Fondo de cultura económica, Madrid, Tunder.
- NIETZSCHE, FRIEDRICH (1856-1869): *De mi vida: Escritos autobiográficos de juventud*.

[http://www.edu.mec.gub.uy/biblioteca_digital/libros/N/Nietzsche%20-%20De%20mi%20vida.pdf]
- NIETZSCHE, FRIEDRICH (1988): *Consideraciones intempestivas I*, Madrid, Alianza.
- NIETZSCHE, FRIEDRICH (2004): *La Gaya Ciencia*, Pensadores Universales, Buenos Aires, Gradífico.
- NIETZSCHE, FRIEDRICH (2012): *Así Hablaba Zaratustra*, Barcelona, Ediciones Plutón.
- ONFRAY, MICHAEL y MAXIMILIEN LE ROY (2012): *Nietzsche*, Madrid, Sexto Piso.

- PATTON, PAUL (1993): *Nietzsche feminism and political theory*, London, Routledge.
- PERCY, ALLAN (2009): *Nietzsche para estresados*, 99 píldoras de filosofía radical para las preocupaciones, DeBolsillo, Barcelona.
- PÉREZ ESTÉVEZ, ANTONIO (2004): *Del sujeto moderno al artista en el joven Nietzsche*, Revista Internacional de Filosofía Iberoamericana y Teoría Social, Universidad de Zulia, Maracaibo-Venezuela.
- PÉREZ ESTÉVEZ, ANTONIO (2006): *Sujeto moderno y naturaleza en el último Nietzsche*, Revista Internacional de Filosofía Iberoamericana y Teoría Social, Universidad de Zulia, Maracaibo-Venezuela.
- RAMOS RODRÍGUEZ, GLORIA ESPERANZA (2006): *Más allá del superhombre nietzschiano*, Lima-Perú, Tesis postgrado.
- ROSEN, STANLEY (1995): *The mask of enlightenment*, Modern European Philosophy, Cambridge, Cambridge University Press.
- SIEBERT, AL (2007): *La resiliencia: construir en la adversidad*, Alienta optimiza, Barcelona.
- SILVEIRA LAGUNA, SILVIA (1997): *Nietzsche: la comprensión estética de la realidad vital*. Nº 14, pp. 73-97, Madrid, Universidad Complutense Madrid.
- VATTIMO, GIANNI (1985): *Introducción a Nietzsche*, Ediciones Península, Barcelona.
- VATTIMO, GIANNI (2002): *Diálogo con Nietzsche*, ensayos 1961- 2000, Biblioteca Presente 19, Barcelona.
- VV. AA. (2009): *Nietzsche, El crepúsculo de los ídolos*, Editorial Diálogo, Valencia.

Annex

Reviscolar l'Hemisferi Dret

Desenvolupament de la creativitat i importància d'aquesta en Nietzsche

RESUM

La cultura occidental ha tingut tendència a adormir la creativitat i imaginació dels individus en un anhel de fer d'ells productes quasi industrials, fets amb patró. El sistema educatiu vigent fa desaparèixer ben prompte les capacitats creatives pròpies de cadascú per limitar-les amb uns motlles que deuen ser vàlids per tothom. És així com, els individus, de xiquets, perden en el transcurs d'uns quatre anys quasi el vuitanta per cent de la seua creativitat a no ser que la desenvolupen de manera autodidacta e inconscient a amagades. Aquest afany per trencar amb la creativitat individual suposa també una pausada mort de la naturalesa humana. Doncs, perden creativitat, perdem possibilitats de autosuficiència i supervivència.

Nietzsche, avançat en la seua època precedent als discursos científics al respecte que es produiran, ens parla de la necessitat de reviscolar en cada individu al xiquet que porta dins. Per tal de reviscolar l'ànima creadora que s'amaga en ell. No és casual la seua forta crítica a la cultura occidental, que voldrà trencar a martellades, doncs, la cultura occidental busca desenvolupar l'hemisferi esquerre de l'individu oblidant el dret, el propi de la creativitat. Veiem, en les cultures orientals, un major desenvolupament de l'hemisferi dret que també es veu reflectit en la nostra societat en la dicotomia home/dona.

En resum, l'objectiu del treball és descobrir quanta importància té en el desenvolupament de l'individu l'hemisferi dret i com Nietzsche ja el va rescatar en el seu dia anhelant una infantesa plena de preguntes que s'inicien amb un *per què?*

Paraules clau: triple metamorfosis, superhome, hemisferi dret, intuïció, dominància cerebral, yin yang i resiliència.

Introducció.....	67
1. Historicitat de la fragmentació de l'èsser humà.....	69
1. 1 Dominància cerebral i el descobriment dels hemisferis	70
1. 2 Hemisferis separats i junts	72
1. 3 La plasticitat cerebral.....	75
2. L'educació de la creativitat	77
2. 1 Tornar a ser xiquet.....	78
CONCLUSIÓ	81
BIBLIOGRAFIA	82

Introducció

La societat actual s'ha vist desproveïda, després de llargs segles de mortificació d'aquesta, de la seua part més natural. D'aquella pròpia dels instints, la imaginació, la intuïció, la creativitat... La cultura occidental, basada en els fonaments de l'església catòlica a causa de la seua hegemonia durant un gran espai temporal és una de les principals assassines d'aquesta vessant de l'ésser humà. Tot i això, la seua presència en altres cultures ha afavorit que lluny de desaparèixer sobre la faç terrestre, aquesta vessant es revaloritze i es promoga el seu desenvolupament. La societat actual, conscient de la seua mancança comença una recerca per reviscolar-la. És així com els estudis, molt avançats a nivell científic, acaben en conclusions tan extraordinàries com pot ser la troballa de la part perduda a l'interior de la fisiologia corporal. Aquest punt en el qual es duu a terme la troballa no és altre que el cervell, en el qual apareix un hemisferi dret que reacciona als estímuls més vitalistes. Nombrosos estudis i hipòtesis avalaran la relació d'aquest amb allò més sensitiu de l'ésser humà, allò que ens ompli en un sentit més pròpiament humà. En la nostra cultura, tot i estar adormit, es reflecteix des d'una posició de gènere i podem comprovar com al sexe femení –i per tant al gènere associat de dona- l'hemisferi dret és més funcional que en el sexe contrari.

Aquesta pèrdua de vitalitat ja és criticada per Nietzsche a les acaballes del s.XIX. Motiu pel qual apareix en escena al present treball. Ell, després d'estudiar la societat a la que pertany i la seua cultura aplega a la conclusió de com s'ha anat assassinant la vida humana per tal de «produir» persones en sèrie. Una de les seues crítiques vindrà feta a com s'aniquila la creativitat en l'educació i una de les seues tesis més fortes, per contra, serà la revalorització d'aquesta per poder aconseguir superar l'ésser humà coetani a ell i abocat al res. La superació vindrà donada per un retorn a la infantesa que permet desenvolupar de nou aquesta vessant. És una figura molt important el xiquet, doncs constituirà l'essència del futur superhome i li donarà les claus per viure la vida com cal i no mortificar-la.

L'objectiu del treball, per tant, és revaloritzar una part del nostre ser que ha estat subjugada al llarg de la història i mostrar com de necessària és a l'hora de conviure com a humans. Per tant, s'exposaran els avantatges de desenvolupar de nou aquestes capacitats i de la seua utilitat en la vida actual. A més, òbviament, s'exposarà de manera detallada la relació del xiquet-superhome amb el desenvolupament d'aquest hemisferi.

1. Historicitat de la fragmentació de l'ésser humà

Històricament el coneixement ha tendit a fragmentar la realitat per tal de poder aprofundir més en el seu estudi i mostrar la realitat d'una manera més precisa i científica. Aquest afany per endinsar-se fins als punts més fonamentals i mínims de la realitat no te res a criticar si després de fer aquest estudi des dels mínims, tornem a la visió global de l'element, és a dir, a la visió que ens possibilita conèixer la totalitat –o almenys gran mesura- de les interaccions d'aquest amb l'entorn. És cert que la visió amb lents de proximitat ens afavoreix la comprensió i una explicació lògica d'alguna realitat que, abans de l'estudi, se'ns mostrava desconeguda o misteriosa. Per tant, el coneixement fragmentat ens suposa seguretat al donar explicacions relativament estàtiques d'allò desconegut a priori.

L'ésser humà tampoc s'ha salvat d'aquesta fragmentació de la realitat. Des del pas del mite al logos, ja els primers filòsofs, distingiren en ell un dualisme: ment o ànima i cos. Per tant, al llarg de tota la història la nostra espècie deixarà de ser estudiada com un total per estudiar-se en funció a dita dualitat. La transcendència de l'Antiga Grècia en el pensament actual afavorirà que s'instaure un criticat, a dia de hui, Pensament Únic que dificulta les possibilitats que suposen idees diferents o contràries als seus pilars els quals són vistos com absoluts, universals i únics. De manera exagerada es poden relacionar aquestos pilars a les Idees Invariables, Universals i Úniques que l'Oracle de Delfos va predir que posseïa Sòcrates.

La fragmentació corpòria suposarà un canvi de mentalitat radical en funció al tractament que rep el nostre cos. Després d'una educació, com l'antiga grega abans de ser tacada pels ideals absoluts, passa d'estar preocupada per les «dues» parts a focalitzar-se sols en una, mortificant l'altra. El canvi de visió afectarà a la totalitat de la vida, doncs, el cos, començarà a veure's d'una manera externa al ser, és a dir, es desvincularà del que es considera l'essència de les persones i serà menyspreat, objectivitzat. Per tant, el salt que farà l'educació serà en centrar-se tan sols en la nostra part «essencial» o anímica la qual serà intangible i merament racional. És un referent clau el dualisme platònic en que l'ànima pertany al món ideal i el cos és merament una còpia imperfecta i sense valor del món terrenal.

Dintre d'aquesta línia de pensament que serà l'hegemònica amb la instauració del cristianisme –fortament influenciat per Plató, com tots sabem- la part més animal de l'ésser humà anirà mortificant-se per dotar-lo d'un racionalisme inqüestionable. Es pot veure com nombrosos filòsofs de renom, al llarg de la història, es veuen limitats per la visió dual i fortament racional que impossibilita moltes explicacions de la realitat. És fàcil citar a Descartes i la seua lluita per fer possible la llibertat dintre d'aquest individu dos vegades individu o a mateix Hegel i el jo-Esperit (VV.AA., 1985: 196).

Tot i això, mentre es frena a la força la part animal de l'ésser humà, ningú es planteja la relació d'aquestes dues naturaleses, l'animal i la racional, amb un fet fisiològic com és la dualitat del cervell.

1. 1 Dominància cerebral i el descobriment dels hemisferis

I és que el que més ens interessa de les nombroses fragmentacions a les quals es veu sotmés l'individu és la fragmentació cerebral estudiada al llarg dels últims cent anys. El cervell està format per un gran nombre de cèl·lules interconnectades. Tot i la seua complexitat, a nivell visual, sembla simple per la seua simetria fisiològica (Pink, 2006: 12).

Un jove cirurgià anomenat Broca, a la dècada de 1860, farà un estudi post-mortem a diferents persones que han perdut la facultat de parlar. Aquests estudis que no s'asseguren com una ferma hipòtesi en un principi mostren l'afectació d'una part concreta del cervell en dits individus. Tot i que ell no relaciona que la part afectada és sempre al mateix costat acaba assabentant-se d'aquest fet que serà crucial per als estudiosos posteriors. Ell, sentenciarà després dels seus estudis la relació de l'hemisferi esquerre amb la facultat de parlar (VV. AA, 1985: 25). La principal teoria de Broca avalarà que l'hemisferi afectat per la parla serà aquell contrari al de la mà més útil de dit individu. Aquesta teoria s'anomenarà *dominància cerebral*. Serà una teoria que agafarà pes a les dècades següents i servirà de base per defensar la bilateralització cervical. La concepció que es consolidarà defensarà que l'hemisferi esquerre –perquè la humanitat és majoritària i històricament forçada a ser destra- posseeix la dominància cerebral i unes capacitats especials front l'hemisferi dret, el qual estarà subordinat al dret i es mantindrà passiu (VV. AA, 1985: 26). El seu estudi s'uneix al de Wernicke, qui trobarà hipòtesis sobre l'enteniment de la parla estudiada per Broca i falcaran com crucial en la distinció

de l'ésser humà de la resta d'animals aquesta facultat, la possibilitat de parlar. A més a més, augmentarà la dominància cerebral (Pink, 2006: 13).

Devem suposar raons de pes per a que l'hemisferi dret sigui vist com a passiu al llarg dels setanta anys següents als descobriments de Broca. Una d'elles era que per trastornar-lo es requeria una lesió de major amplitud a les que afectaven ràpidament a l'hemisferi esquerre. Altra raó és que els problemes que suposen les lesions a l'hemisferi dret no són tan visibles com les que afecten a l'esquerre i, per tant, són més desconegudes i han estat menys estudiades.

Els científics, creuran fins fa ben poc aquesta premisa que veu inútil i arcaic l'hemisferi dret i l'esquerre com aquell que ens defineix en la nostra essència més humana. Racional, analític i lògic, com tot allò propi de la tradició occidental ben valorat. El dret, per contra, es presentava com mut (com els experiments de Broca demostraven no tenia relació amb la parla), lineal i instintiu (Pink, 2006: 13).

Quasi un segle després dels estudis de Broca, un professor anomenat Sperry estudiarà una sèrie de pacients amb epilèpsia als quals se'ls han extirpat els nervis connectors entre ambdós hemisferis. La sorpresa d'aquest professor serà que, el cervell subordinat, és a dir, l'hemisferi dret, posseeix major importància en certes activitats mentals que l'esquerre i, per tant, no és tan passiu com s'ha dit al llarg del segle (Pink, 2006:13). Expressat d'altra manera: no hi ha un hemisferi superior, sinó dos hemisferis diferents, amb funcions específiques i diferenciades que requereixen de la interrelació. De sobte, Sperry, descobreix que la fragmentació històrica s'incrementa i que, enlloc de posseir una sola ment, en posseïm dues, les quals es complementen.

Una ferma ajudant de Sperry va ser Betty Edwards, qui confiava en l'hemisferi dret i la seua creativitat de tal manera que buscava com resoldre el problema de la seua «dominància» en la societat per tal de donar veu al, considerat passiu, hemisferi dret.

Després d'aquests descobriments respecte la naturalesa dels hemisferis i dificultant l'afirmació des dels laboratoris de que l'hemisferi dret és un subordinat passiu, s'instal·len en l'imaginari científic dos idees falses (Pink, 2006: 15). Per una banda l'hemisferi dret és vist com un salvador i, per l'altra, es considerat un sabotejador.

La visió salvadora veu en ell un potencial per descobrir humanista i humanitari, és a dir, un potencial ètic, noble, just i humà pròpiament dit. Per exemple, Robert Ornstein, escriptor de *The Right Mind* el defineix com «*el asiento de la creatividad, del alma e incluso de las mejores ideas culinarias*» (Pink, 2006: 15).

Per contra, l'altra visió veu l'hemisferi dret com una amenaça a tots aquells valors que ens suposa l'esquerre, és a dir, te por a que els pilars de la raó i la lògica siguin enfonsats pels instints i els sentiments. Potser sigue la mateixa por que tenia la societat quan aparegueren les raons universals citades adès.

Lluny d'aquestes premonicions sobre l'impacte de l'hemisferi dret sobre la nostra persona la realitat ens mostra un discurs ben diferent. Nosaltres no som màquines amb botons per activar o desactivar un hemisferi o l'altre, som la complementació d'ambdós en un mateix temps i, per tant, en cadascuna de les decisions de la nostra vida estem ficant en funcionament els dos hemisferis intercalats. És cert, que segons la funció, s'activaran unes o altres zones del cervell en major mesura però, tot ell, seguirà fent la seua funció com un tot (Pink, 2006: 16).

1. 2 Hemisferis separats i junts

Tot i que es complementen apareixen quatre diferències bàsiques en funció als hemisferis:

1. Cadascun dels hemisferis controla la part del cos contrària

És sabut per tots que les ordres emitides per un dels hemisferis en major mesura són dutes a terme per la part corporal contrària a ell a causa de que en el bulb raquidi els nervis s'entrellacen canviant el costat corporal al qual es situen. Un tret banal en les nostres vides occidentals i que representa molt bé el gir nerviós és l'escriptura. Com ja hem vist amb els experiments de Broca, les facultats del llenguatge estan compreses en l'hemisferi esquerre en major mesura i, per tant, les del llenguatge escrit no seran diferents. L'escriptura ideada pels grecs fa més de dos mil anys col·labora en la relació de l'hemisferi esquerre amb ella al fer-se majoritàriament d'esquerra a dreta pel braç dret. Potser ens trobem davant d'un tret crucial a l'hora de diferenciar la mentalitat entre orientals i occidentals? Doncs, com veurem més endavant la dicotomia dels hemisferis

també es reflexa amb aquesta divisió duta a terme al llarg de la història (Pink, 2006: 19).

2. L'hemisferi esquerre és seqüencial, el dret simultani

L'hemisferi esquerre està lligat a la lògica, és capaç d'establir sèries que es repetiran i, per tant, mitjançant la lògica, ens faciliten l'arribada de dita informació a nosaltres. És el que succeiria amb la lectura, en què, després de llegir tres o quatre dels signes alfabètics de seguida podem reconèixer la paraula en la seua totalitat.

En canvi, el dret veurà el total. És una diferència que respon a la frase: una imatge val més que mil paraules, fet que, mentre l'hemisferi esquerre traduiria la seqüència, el dret explicaria el total (Pink, 2006: 19).

3. L'hemisferi esquerre s'especialitza en el text, el dret en el context

És un punt molt pròxim a l'anterior ja que fa referència a la comprensió implícita o entre línies. Mentre que el lògic i sintètic hemisferi esquerre recull el text tal i com se'n presenta el dret es dona la llibertat d'interpretar-lo i comprendre'l. La imatge que passa a valer més que mil paraules (Pink, 2006: 19). L'hemisferi dret va més enllà del missatge explícit i busca comprendre la totalitat d'allò que s'ha intentat comunicar. Broca, no estaria content d'haver defensat una paraula sense comprensió doncs, la comunicació es perd en dit cas.

4. L'hemisferi esquerre fa un estudi fragmentari, el dret és holístic

Seguint la seqüencialitat i la simultaneïtat podem aplegar també a aquesta conclusió. Front un estudi fragmentari i específic de l'hemisferi esquerre (típic del pensament únic i, molt criticat als darrers anys) es troba un estudi holístic o de la totalitat fet des de l'hemisferi dret (Pink, 2006: 19). Podem atribuir la preeminència o dominància cerebral històrica de l'hemisferi esquerre a la necessitat de fragmentar la realitat a l'hora d'estudiar-la i oblidar, després, reunificar-la per estudiar-la o conèixer-la en la seua totalitat. La funció d'unificar la realitat, a més a més, s'atribueix a l'hemisferi dret, per tant, amb un hemisferi dret poc entrenat no és d'estranyar la carència de visió unificadora que posseïm els occidentals. Requerim d'estudis rigorosos per certificar que va abans, si la fisiologia cerebral o la mentalitat occidental fragmentària.

Aquestes distincions són les hipòtesis diferencials més bàsiques i generals entre ambdós hemisferis però cal recordar que ambdós es comporten com un tot, doncs, es complementen i l'un sense l'altre sent carències de diferent grau d'importància.

Altra explicació necessària en aquest punt és que el treball es redueix merament als hemisferis i, per aquest motiu, obvia altres elements fisiològics presents a l'àrea cerebral.

No es sap si de manera innata o per comoditat l'ésser humà ha tendit, a l'hora de fragmentar la realitat, en establir-la amb dicotomies, així com els famosos dualismes de Plató (Pink, 2006: 24). És per açò que, en ple estudi dels hemisferis, també es té aquesta tendència, a vegades roïna en quant perd el sentit total, per estudiar-los. Nosaltres, fragmentem la realitat amb parells que, generalment, seran oposats. Com podem veure en parlar dels conceptes esquerra o dreta, lògica o emoció, blanc o negre, vida o mort, orient o occident, és a dir, un perpetu yin i yang que interpretem com oposats quan, en la gran majoria dels casos són complementaris doncs cada part del parell necessita de l'altre. La famosa tesi i antítesi hegeliana en què l'u necessita el seu contrari per autodefinir-se de manera negativa (veient allò que és l'altre extrau els trets propis seus). Com diu McManus:

Por muy tentador que sea hablar de forma aislada de hemisferio derecho e izquierdo, se sigue tratando de dos mitades de un cerebro diseñadas para trabajar conjuntamente como una unidad fluida, integrada y singular en un único cerebro completo. El hemisferio izquierdo sabe cómo manejar la lógica y el hemisferio derecho conoce el mundo. Si se juntan ambos se obtiene una poderosa máquina de pensamiento. Si se usa cualquiera de ellos por separado se obtendrá un resultado monstruoso o absurdo (McManus, 2002: 183-84).

Tornant als estudis dels que ja hem parlat de Sperry i la seua teoria que afirmava l'existència d'una mena de dues ments es troba un estudiós que la trenca. Es tracta de John Eccles. Ell, des d'una concepció més pròxima a la tradicional, desvirtua de nou l'hemisferi dret i impossibilita la convivència de les dues ments. Per tant l'orquestra en perfecta sinfonia de la qual es parlava al referir-se al cervell torna a ser un director i una orquestra, dues parts diferenciades on una ordena els moviments de l'altra. No agafa gran força aquesta teoria tot i que Eccles rebrà un premi Nobel. Ben prompte altres científics com McKay, LeDoux i Gazzaniga reconeixeran les diferències funcionals dels hemisferis com ho va fer Sperry. I, aniran un pas més endavant, en comprovar que, efectivament, les respostes de cada hemisferi són diferents, és a dir, es comporten de manera autònoma com dues ments quan perden les seues connexions (VV.AA., 1985: 199).

L'autonomia de cada hemisferi és possible dintre de la complementació que es duu a terme, per tant. Es tracta d'una afirmació que ens permet obrir la porta de nou a

les diferències entre les dues parts que, en gran mesura, llevat dels trets genètics, seran afectades per l'àmbit cognitiu.

Com aprèn el cervell? Doncs, el cervell posseeix un gran nombre de neurones les quals tenen un funcionament molt complex, són quasi com mini xips que regeixen una gran quantitat de funcions transmetent i recopilant informacions de diversa temàtica. El cervell conté uns deu mil milions d'aquestos xips (Klein, 2002: 96). L'explicació funcional de les neurones no serà explicada en aquest treball per sortir-se'n en part de la temàtica tractada però, tot i això, és important tindre en compte que en funció d'aquestes es produirà la transmissió de les ordres des d'un hemisferi o l'altre en major mesura ja que elles, estan especialitzades en neurotransmissors concrets i, aleshores, només poden enviar una informació concreta segons el tipus de neurotransmissors que posseeixen.

El coneixement adquirit per cadascun dels hemisferis tot i estar influenciat per la genètica també es veurà afectat pels factors externs, des de l'entorn social fins l'alimentació. Els gens varien en el seu funcionament en cadascuna de les persones d'aquest món, és a dir, conformen sers únics (Klein, 2002: 82). La conclusió que devem extraure de tot açò és que els gens no determinaran la nostra capacitat cognoscitiva així com tampoc conformen un patró amb el qual adquirir els hemisferis. Són la base innata, això si, i fisiològica per possibilitar el coneixement. Però, la plasticitat del nostre cervell serà prou més determinant a l'hora de formar les nostres ments.

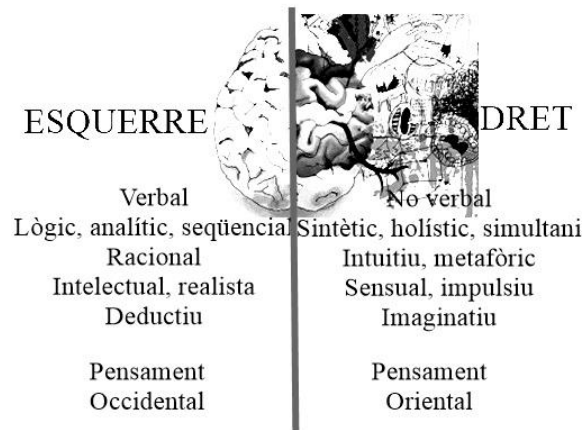
1. 3 La plasticitat cerebral

El cervell i, per tant, els seus hemisferis són elements plàstics. Què vol dir açò? Aquesta afirmació el que ens explica és que es tracta d'elements flexibles que poden modificar-se al llarg del temps. Tot i que romandran elements estàtics necessaris per a un funcionament eficient. Molts dels canvis que experimente el nostre cervell passen inadvertits als nostres ulls, és normal ja que, la majoria d'aquestos processos a part de donar-se a un nivell microscòpic del nostre ser són lents i, encara no han estat total i obertament estudiats als laboratoris (Klein, 2002: 86).

En canvi, lluny de l'afirmació de la plasticitat la tendència dels estudis ha estat sempre estabilitzar i fer immutable el cervell. Per contra, ara s'afirma que és un dels elements de la naturalesa més favorables al canvi i, potser per això o perquè la humanitat necessita canviar de via com diria Edgar Morin, ens trobem amb la necessitat

d'aprendre a configurar-lo des de l'exterior per tal d'accedir a una vida millor, més humana.

Per poder seguir endavant en el canvi de les nostres ments cal conèixer els atributs que se li donen a cada hemisferi. Així com la correlació que guarden aquestos amb les diferències culturals i les distincions de gènere.

En el quadre anterior (VV.AA, 1985: 203) podem apreciar els principals atributs que es donen a cadascun dels hemisferis els quals marcaran també una diferència socio-cultural i sexual. La idea de Broca de dominància cerebral, molt abans de ser extreta de manera científica i explícita cala a l'opinió col·lectiva, és a dir, la mentalitat de la societat occidental veu més útils i necessaris –i per aquest motiu busca desenvolupar-los- els valors o funcions associats a l'hemisferi esquerre. Açò suposa que, en un cervell plàstic, com hem dit que posseïm, l'hemisferi esquerre quede aletargat o adormit en gran mesura però la raó real és que no és desenvolupat.

La subordinació dels parells vista amb els experiments dintre dels hemisferis cerebrals es reflecteix en la realitat amb dicotomies històriques diferenciades en funció subordinant-subordinat. És el cas de les cultures occidental i oriental. Les quals entren en el joc de parells amb un occidentalocentrisme agressiu i colonitzador. Un cop a dia de hui s'han pogut fer estudis cerebrals d'ambdós cultures generals s'ha determinat l'ús de cadascun dels hemisferis en cadascuna d'elles per establir o reconèixer que, per contra a la cultura occidental i el desenvolupament de l'hemisferi esquerre, en l'oriental predomina el dret. Açò ens fa veure com el discurs de l'hegemonia que es dóna a la raó en la nostra cultura es perd en l'altra fent d'ella un ús més fort de la intuïció i la

creativitat. És una clara mostra de que davant d'una mateixa base fisiològica la plasticitat del cervell permet l'adquisició d'uns coneixements que afavoreixen l'ús d'un hemisferi o altre en funció a les especialitzacions d'aquests dos (VV.AA., 1985: 204). Poden ser les diferències cognitives entre cultures tindre la seua base en els hemisferis cerebrals? Podem atribuir cadascuna de les ments a una cultura diferent? Una possible explicació al diferent ús és que la filosofia oriental sempre ha estat més encaminada al control de les emocions, les principals modificadores del cervell, que l'occidental.

La realitat ens mostra altre dubte i és que en realitzar el mateix estudi dintre les membres de la nostra societat trobem que el sexe masculí i el femení també posseeixen diferenciacions en l'ús d'un hemisferi o altre, és a dir, les dones tindran més desenvolupat l'hemisferi dret que l'esquerre. Aquesta dicotomia porta a alguns científics a afirmar l'existència d'un cervell masculí i altre femení, és a dir, dos cervells diferenciats que emulen als dos hemisferis sent el dret i subordinat el femení (Klein, 2002: 194). Una analogia poc simpàtica tenint en compte la trajectòria de submissió de la dona en la nostra cultura.

En la meua opinió, el cas és idèntic al cas de diferenciació entre cultures. Nosaltres poseïm un cervell idèntic fisiològicament –a no ser que patim alguna malformació- quan naixem i són els aprenentatges que rebem el que el modela. Per tant, davant d'una educació més enfocada a la cura i la creativitat es veurà un major desenvolupament de l'hemisferi dret front una educació enfocada a l'èxit socio-econòmic i racional. Des que naixem els individus som diferenciats en funció al sexe i, per tant, tot aprenentatge que se'ns dona és diferenciat, en gran mesura, afavorint les dicotomies d'ús d'un hemisferi o altre. El mateix passa amb el parell occidental-oriental, doncs, la mentalitat que es veu com exitosa o favorable per a l'ésser humà és aquella que es busca desenvolupar. En el nostre cas són característiques pròpies de l'hemisferi esquerre i, per contra, al món oriental importaran aquelles de l'hemisferi dret.

2. L'educació de la creativitat

L'actualitat ens sorprèn al revaloritzar la creativitat per tal d'assegurar l'èxit individual. La innovació és un eina clau per aconseguir sobreviure en aquest món que

canvia a la velocitat de la llum. Qualsevol modificació creativa pot suposar un factor clau de progrés momentani (Gardner, 2005: 59). És per això que el nostre cervell racional i analític, l'esquerre, se'ns queda curt a dia de hui i requerim mecanismes per desenvolupar de nou aquell més creatiu. La cara positiva d'açò és que recuperem una part que havíem silenciada o no desenvolupada i la negativa és que, un cop més, aquestos estudis i interès per l'hemisferi dret són moguts per l'èxit econòmic i no per qüestions humanes.

Per tant, al llarg de les últimes dècades es desenvolupen gran nombre de cursos sobre com despertar la creativitat dintre de l'hemisferi dret o inclús nombrosos llibres. És així com podem trobar-nos amb un gran ventall de metodologies a l'hora de millorar-la a nivell personal.

Al llarg de la història, en la nostra cultura, la creativitat no ha estat ni lloada ni premiada. L'educació enfocada al desenvolupament d'uns individus racionals ha dificultat el camí a la creativitat.

La creativitat requereix reviscolar el xiquet que hi ha al nostre interior. Ja que és en els xiquets pre-educació formal en els quals les taxes de creativitat són majors, ja que, el seu poder imaginatiu no entén de límits (Gardner, 2005: 65). La pregunta incòmoda i, en ocasions, pesada de «perquè» és pròpia d'unes ments creatives que es replantegen la totalitat dels successos que els envolten. Aquesta pregunta que perdem a mesura que guanyem anys i ens endinsem en l'educació formal és clau a l'hora de reviscolar la nostra creativitat, la qual, històricament s'ha associat d'igual manera a l'atzar i a la genialitat.

La curiositat infantil és denominada pels científics neotenia i fa referència a la sensibilitat dels infants per saber. Per tant, la clau per aconseguir ser creatius en l'edat adulta està en no permetre la mort d'aquesta sensibilitat tot i que passen els anys per nosaltres (Gardner, 2005: 66).

2. 1 Tornar a ser xiquet

Troblem en la filosofia de Nietzsche un punt clau anàleg a aquestos últims descobriments. El filòsof alemany fa una forta crítica de la cultura occidental per ser aquesta apol·línica. Què vol dir ser apol·línica? Ell estableix la realitat en dues categories

confrontades, per un costat trobaríem allò apol·lini, caracteritzat per ser regit per un ordre racional, sintètic i, es podria dir, quasi tots els atributs que posseeix l'hemisferi esquerre. Per contraposició trobem el dionisiac, el qual podríem rellegir com anàleg a l'hemisferi dret. Nietzsche és un fidel defensor de la vida dionisiaca en la qual la raó perd força per donar pes als instints, els sentiments, és a dir, a la nostra part més natural o animal per contra a la part defensada històricament per la cultura occidental.

Nietzsche establirà una triple metamorfosis en l'ésser humà per tal de possibilitar una vida dionisiaca a tota la humanitat o, almenys, una vida en què s'equilibre la raó amb allò més animal o humà. Aquesta triple metamorfosi està conformada per tres estadis diferenciats que ens aproximen a formar-nos com superhomes o suprahumans (un ésser humà més humà que l'home occidental).

La raó per establir aquesta triple metamorfosis és que l'ésser humà occidental, anomenat per Nietzsche «infracumà» ha perdut els seus valors al matar la seua part més sensitiva i animal i, per tant, es veu abocat a un desenfrenat nihilisme –o no res-. Aquest home és representat en la metamorfosis per la figura del *camell*. El camell obeeix de manera cega. S'agenolla front a aquell que li ordena, doncs és incapaç d'autogovernar-se. Suporta les obligacions socials i les compleix sense qüestionar-les, sense criticar-les. Compleix el deure i la normativa establida, simplement. Podríem parlar, agafant-nos als nivells de Kohlberg d'un estat convencional, amb unes normes adquirides i complides sense reflexió, sense possibilitat de pensar en un més enllà. El camell, és sense dubte, una metàfora de la càrrega de tota una cultura sense valors a les espatlles. A més a més aquest home-camell no fa res per promoure el canvi, viu cec a la realitat (Burgos, 2000: 88).

Un estadi més avançat és el *lleó*. Representa un nihilisme actiu, doncs, conscient de les esclertes del sistema vigent a sobre d'ell, qüestiona i reflexiona la normativa, les costums,... És negador d'antics valors poc humans, crític, destructor. Vol desfer els ciments de la cultura occidental però no posseeix les eines idònies per poder construir. Ell anuncia la mort de Déu amb el seu bram ferotge. De fet, la seua ferocitat l'impedeix desfer-se de la fam de venjança i aquesta característica no pot posseir-la un superhome. Tot i això, el pas que dona del nihilisme passiu a un més actiu i crític afavoreix a l'individu. Pot tornar-se perillós en cas de que l'individu s'estanqui en aquest estat i establisca la seua pròpia moral com l'única vàlida i vigent. Doncs ací encara no s'ha

donat pes al perspectivisme. Altra carència del lleó és que sap què vol però no sap la finalitat i aquesta és indispensable a l'hora de caminar. És ésser conscient de que qualsevol cosa està errònia però sense possibilitat d'endevinar o preveure què és.

Per últim, trobem el xiquet, futur superhome. Viu per a jugar, és lliure. El joc no entén de morals i, com es sabut, la creativitat es presenta en l' infància en nivells altíssims. El xiquet experimenta (VV.AA, 2009: 55). És un artista de la vida, de la seua pròpia vida. Posseeix la genialitat o l'atzar associat a la creativitat. Cada xiquet crea un model de vida vàlid únicament per a ell mateix, però tot i això, pot ser orientatiu, a l'igual que la vida de Buda, per a la resta de la humanitat. Perquè un superhome, i la seua ànima o esperit, requereix d'altres superhomes al seu voltant per aplegar a desenvolupar-se.

Troblem una clara similitud a les teories actuals que busquen reviscolar el xiquet que tenim dintre nostre amb la triple metamorfosis nietzschiana. La utilitat del cervell, del qual desconeixem gran cosa, es veu accentuada per la plasticitat esmentada que posseeix. La seua capacitat d'adaptació i flexibilitat és clau en l'evolució de l'ésser humà a gran escala, al llarg de la història, i a petita, en l'individu. El qual des de la seua persona provocarà el canvi en el global.

Per tant, en un món anomenat aldea global requerim aquesta possibilitat d'adaptar-nos i reinventar-nos per afavorir una millor convivència (Carson, 2012:21). Cal desterrar la idea de que la creativitat és una feina per a una èlit intel·lectual i cal incorporar-la al nostre dia a dia. Per a fer aquest salt en la nostra ment és necessari com ja he dit ficar-se de nou les ulleres del xiquet que vam ser i, des d'una postura innocent i curiosa, preguntar-nos i respondre's noves respostes (Carson, 2012: 25).

CONCLUSIÓ

La conclusió a la qual es pretén aplegar amb aquest estudi és la d'emfatitzar d'una manera individual en el foment de la creativitat i el desenvolupament de l'hemisferi dret per tal d'equilibrar la força d'ambdós ments, doncs nosaltres, lluny d'ésser tan sols una d'elles som el seu conjunt. Així també, altre dels propòsits és conscienciar la necessitat de fer estudis des de la totalitat i evitar la fragmentació i segmentació de la realitat, la qual, ens dificulta la comprensió. Aquestes dues premises ens ajudaran a consolidar-nos com ciutadans crítics i optimitzaran les nostres condicions de vida.

La introducció de Nietzsche a l'estudi em serveix com baldana de pes a l'hora d'edificar aquesta «necessitat», doncs, si un filòsof transversal en la nostra cultura ja va promoure el reviure el xiquet que tenim a l'interior és molt més fàcil exigir al lector o lectora que es desprengue dels seus prejudicis per tornar a buscar respostes originals i diferents al «perquè». La creativitat és un eina carregada de futur, un instrument que ens ajuda a obrir-nos les fronteres de la ment. I aquesta com tots sabem és com un paracaigudes, tancada no val per a res. En una societat plural i multiètnica és necessari trencar les fronteres interpersonals per tal d'assegurar una bona convivència. La creativitat és una eina clau a l'hora de formar polítiques de convivència justes i igualitàries que afavorisquen a tot el col·lectiu. Si ens percatem, els xiquets no exclouen dels seus jocs a aquells que són diferents a ells, els prejudicis apareixen amb els anys quan la curiositat atraient passa a ser una curiositat que ens esglaia.

El desenvolupament de l'hemisferi dret és, al meu parèixer, un mecanisme per millorar les estratègies de vida i retornar a la nostra persona la seua vessant més humana. Deixar d'encaminar-nos cap al nihil que deia Nietzsche i apostar per objectius ambiciosos i propis que ens ajuden a créixer a nivell personal i global. Reclame l'equilibri del desenvolupament cerebral d'ambdós hemisferis en la nostra societat com a mètode per trencar amb les desigualtats i desavinences socials i fer dels ciutadans éssers humans crítics.

BIBLIOGRAFIA

GARDNER, HOWARD (2005): Las cinco mentes del futuro, Un ensayo educativo, Barcelona, Paidós.

CARSON, SHELLEY (2012): Tu cerebro creativo, 7 pasos para maximizar la innovación en la vida y en el trabajo, Barcelona, Profit.

SPRINGER S.P. Y G. DEUTSCH (1985): Cerebro izquierdo, cerebro derecho, Barcelona, Gedisa.

KLEIN, STEFAN (2002): La fórmula de la felicidad, Barcelona, Urano.

PINK, DANIEL H. (2008): Una nueva mente, Una fórmula infalible para triunfar en el mundo que se avecina, Barcelona, Ilustrae.

BAYOD SERAFINI, CARLOS (1999): El arte de sentir, Guía práctica para el desarrollo del hemisferio derecho del cerebro, Barcelona, Indigo.

COYLE, DAN (2009): Las claves del talento, Barcelona, Zenith.

VV. AA. (2009): *Nietzsche, El crepúsculo de los ídolos*, Valencia, Editorial Diálogo.